

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Účinnost trestní politiky v případech řízení vozidla pod vlivem návykových látek

Bakalářská práce

Autor: Jan Šťastný
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc.
Oponent: JUDr. Miroslav Antl

Hradec Králové

27.4.2021

Zadání bakalářské práce

Autor: Jan Šťastný

Studium: P18K0198

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: Účinnost trestní politiky v případech řízení vozidla pod vlivem návykových látek

Název bakalářské práce AJ: The effectiveness of criminal policy in cases of driving under the influence of addictive substances

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Teoretická část práce bude zaměřena na rozbor problematiky užívání návykových látek a charakteristiku postihů za řízení vozidel pod vlivem návykové látky.

Cílem empirického šetření bude zjistit názory řidičů na účinnost postihů za řízení vozidla pod vlivem návykových látek. Empirické šetření bude mít charakter kvantitativního výzkumu ve formě dotazníku.

JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-64-9.

CHMELÍK, Jan. Dopravní nehody. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-211-0.

KOČÍ, Roman a Helena KUČEROVÁ. Silniční právo. Praha: Leges, 2009. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-10-3.

KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. Sociální patologie. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-896-3.

NEŠPOR, Karel. Návykové chování a závislost. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-267-6.

Garantující pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc.

Oponent: JUDr. Miroslav Antl

Datum zadání závěrečné práce: 20.2.2020

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího práce prof. PhDr. Blahoslava Krause, CSc. samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.“

V Hradci Králové dne 27.4.2021

Jan Šťastný

Poděkování

Rád bych poděkoval prof. PhDr. Blahoslavu Krausovi, CSc. za jeho ochotu a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Rovněž děkuji respondentům za vyplnění dotazníku.

Anotace

ŠŤASTNÝ, Jan. *Účinnost trestní politiky v případech řízení vozidla pod vlivem návykových látek*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 66 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problematikou trestání řízení motorových vozidel pod vlivem návykové látky a odmítnutí vyšetření, zda při řízení vozidla řidič nebyl ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou. První část je vymezena problematice užívání návykových látek, charakteristice jednotlivých skupin návykových látek a jejich vlivu na řidiče. Dále je popsána teorie sociálně patologických jevů, kriminálního a delikventního jednání, je definována právní kvalifikace takového protiprávního jednání a jsou vyjmenovány sankce, které je možné pachateli za takové jednání uložit. Empirická část je věnována kvantitativnímu výzkumnému šetření zjišťující názory řidičů na trestání řízení motorových vozidel pod vlivem návykové látky a odmítnutí vyšetření, zda při řízení vozidla řidič nebyl ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou.

Klíčová slova: návyková látka, řízení pod vlivem návykové látky, trest, názor

Annotation

ŠŤASTNÝ, Jan. *The effectiveness of criminal policy in cases of driving under the influence of addictive substances*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021. x s. Bachelor Thesis.

This bachelor's thesis is about problematic of penalties for drug impaired driving and penalties for refusing a breathalyzer test or medical examination. The first part deals with the issues of drug abuse, describes kinds of base drugs and its effects on drivers. In the next step is defined the theory of socially pathological phenomena, criminality and delinquency. Legal classification and sanctions are described below. The empirical part is focused on a quantitative research, to find out an opinion of drivers on penalties for drug impaired driving and penalties for refusing a breathalyzer test or medical examination.

Key words: addictive substance, drug-impaired driving, penalty, opinion

Prohlášení

„Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č.13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).“

V Hradci Králové dne 27.4.2021

Jan Šťastný

Obsah

Seznam zkratk	9
Úvod	10
1 Problematika užívání návykových látek	12
1.1 Drogová scéna	13
1.2 Charakteristika vybraných skupin návykových látek	14
1.3 Vliv alkoholu a jiných návykových látek na řidiče	18
2 Řízení vozidla pod vlivem návykových látek jako sociálně patologický jev	20
2.1 Kriminální a delikventní jednání	21
2.2 Příčiny kriminality a delikventního jednání	22
3 Řízení vozidla pod vlivem návykových látky jako protiprávní jednání.....	25
3.1 Přestupek a pojmy přestupkového řízení	26
3.2 Trestný čin a pojmy trestního řízení	29
4 Zjišťování návykových látek v lidském organismu	34
4.1 Zjišťování přítomnosti alkoholu	34
4.2 Zjištění jiné návykové látky	36
5 Průzkum názorů na trestání řízení vozidla pod vlivem návykové látky.....	38
5.1 Projekt průzkumu	38
5.2 Výběrový soubor a průběh šetření	40
5.3 Analýza a interpretace výsledků	42
5.4 Diskuse	47
Závěr	54
Seznam použitých zdrojů	56
Seznam grafů	60
Seznam tabulek	60
Seznam obrázků	60
Seznam příloh	60

Seznam zkratk

JNL	Jiná návyková látka.
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
ZOPŘ	Zákon č. 250/2016 Sb., Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.
ZOSP	Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů.

Úvod

V České republice z dlouhodobého hlediska klesá počet registrovaných trestných činů. V současné transformaci naší společnosti však sami vnímáme a pozorujeme i změny ve vnitřní struktuře kriminality, přičemž počty jednotlivých druhů kriminality analogicky nekopírují celkový pokles. Největší pokles je znát u majetkových a násilných trestných činů, některé trestné činy se přesunuly do internetového prostředí, a naopak se vyskytla nová problematika kyberkriminality a terorismu. Existují však skutky, které si dlouhodobě drží svůj trend napříč časovou osou, mezi které se řadí například řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky, jak ve formě trestného činu, tak ve formě přestupku. Trestní zákoník zná tento skutek jako přečin ohrožení pod vlivem návykové látky. Přestupková forma tohoto protiprávního jednání je obsažena v zákoně o silničním provozu mezi přestupky fyzických osob.

Problematika trestání řízení vozidla pod vlivem návykových látek je velmi aktuální téma. Jako policista se zaměřením na zpracování tohoto druhu protiprávního jednání vnímám i mírný posun uvnitř této problematiky, a to nezanedbatelný nárůst zjištěných jiných návykových látek na úkor alkoholu, i když alkohol je stále v drtivé většině. Tomuto jevu napomáhá jak volný pohyb zboží v Schengenském prostoru, tak tlak části veřejnosti na legalizaci konopných produktů, ať už ze strany mladší generace, která konopí užívá pro jeho psychotropní účinky, nebo starší generace, která konopí často ilegálně pěstuje a užívá ze zdravotních důvodů. Na základě podobných hnutí byl v Evropské unii v roce 2020 schválen licencovaný prodej CBD, což je konopí se sníženým obsahem účinné látky THC. Zde vidím potenciální problém, neboť část obchodníků s CBD často bokem provozuje ilegální obchod s marihuanou. I když se marihuana považuje za lehkou drogu, rozhodně za volat nepatří, a navíc je často považována za vstupní bránu k drogám tvrdým.

Fenoménem poslední doby jsou pak případy, kdy pachatel řídí vozidlo pod vlivem návykových látek, ačkoliv mu byl opakovaně vysloven zákaz řízení motorových vozidel od správního orgánu či soudu, přičemž ty nejtragičtějších případy končí smrtí ostatních účastníků silničního provozu či policistů.

Poslední medializovaný případ je ze dne 5.7.2020, kdy řidička pod vlivem alkoholu a návykových látek jedoucí na pražské magistrále ve vysoké rychlosti zezadu narazila do policejního vozu, přičemž následky byly fatální. Na místě zemřel jeden kolega a zbylým dvěma kolegům způsobila řidička těžké zranění a psychické problémy, které je budou

limitovat do konce jejich života. To však není jediný případ, na českých silnicích celkově stoupá agresivita a bezohlednost řidičů. (Novinky, 2020, online)

Řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky je pro společnost nebezpečné zejména z důvodu možných hrozících následků. Při sankcionování by se tak měl zohledňovat nejdůležitější zájem společnosti chráněný zákonem, a to je ochrana života a zdraví. Výše sankcí za takové jednání tomu však nenapovídá, proto vznikají různá volání po legislativních změnách a zpřísnění trestu pro tyto řidiče. Jedním z příkladů je výzva Nezávislého odborového svazu Policie ČR ze dne 6.10.2020 ve formě petice s výzvou k legislativním změnám při řízení pod vlivem návykových látek, a to zpřísnění trestů, a především nepodmíněné tresty v případě recidivy.

Cílem bakalářské práce je tak přiblížit problematiku protiprávního jednání spočívající v řízení motorových vozidel pod vlivem návykové látky a dále zjistit názory řidičů na sankcionování takového jednání, které bude realizované dotazníkovým šetřením.

Teoretická část bakalářské práce bude zaměřena na rozbor problematiky užívání návykových látek, vlivu jednotlivých látek na řidiče a charakteristiku současných trestněprávních postihů za řízení vozidla pod vlivem návykové látky.

V praktické části bakalářské práce budou zjišťovány názory řidičů na zákonné možnosti sankcionování řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky a jejich postoj k přestupku, spočívajícím v odmítnutí podrobení se vyšetření ke zjištění hladiny konkrétní návykové látky. Empirické šetření bude mít charakter kvantitativního výzkumného šetření ve formě anonymního dotazníku, z jehož výstupu bude zřejmý postoj řidičů k celkovému nastavení trestní politiky České republiky ve věcech řízení vozidla pod vlivem návykové látky v základní skutkové podstatě.

1 Problematika užívání návykových látek

Návykové látky s psychedelickými účinky jsou staré jako lidstvo samo. První známky o užívání těchto látek jsou datovány od starší doby kamenné (cca 10.000 let př.n.l.), kdy byly užívány pro rituální účely v šamanismu, nejstarším náboženství a léčitelství na světě. Antropologové zkoumající izolované domorodé kultury v různých částech světa uvádějí, že psychedelické látky jsou považovány za dar od bohů a při šamanských rituálech navozují změnu vnímání reality, které mohou mít za optimálního vedení hluboký transformativní charakter a často obsahují zážitky smrti a znovuzrození, jednoty s vesmírem a další transpersonální jevy. Slovo psychedelický vychází z řeckého *psyché* a *delein* = učinit zjevným a zavedl ho anglický psychiatr Humphry Osmond (1.7.1917–6.2.2004), který se zabýval výzkumem psychedelických látek a jejich aplikací v medicíně. (Kalina, 2003, s. 83)

Definice drogy jako návykové látky, není dle literatury jednoznačná. Oficiální definice světové zdravotnické organizace WHO z roku 1969, zní: „*Droga je látka (substance), která když je vpravená do živého organismu, může pozměnit jednu anebo více jeho funkcí*“. Do současné doby tak mohou vznikat terminologické nejasnosti či rozpory. Dle mého názoru je nejužitečnější a zároveň nejstručnější definice od prof. PhDr. Blahoslava Krause, CSc. (2010, s.74) který uvádí, že „*Droga je jakákoli látka přírodní či syntetické povahy, která po pravidelném užívání vyvolává závislost organismu, tedy drogovou závislost, toxikomanii.*“

Vedle drogy Kraus (2010, s. 74–75) definuje toxikomanii jako psychický, někdy i fyzický stav, který navozuje nutkání brát drogu pro její účinky. Mezi znaky závislosti pak patří silná touha nebo pocit nutkání užít návykovou látku, problémy se sebeovládáním, nárůst tolerance na účinnou látku, zanedbávání zájmů a volnočasových aktivit, pokračování v užívání přes jasné důkazy negativních následků.

Vedle psychické a fyzické (somatické) závislosti je třeba zmínit často zapomínanou tzv. společenskou závislost (např. disko kultura, techno scéna, kolektivní konzumace drog). Zpravidla je spojena s ritualizací, celým souborem postupů a obyčejů spojených s konzumací drog. V subkulturách založených na konzumaci drog vzniká osobitý způsob komunikace, vyjadřování, kterému často členové většinové kultury nerozumí. Současný problém společenské závislosti je vznik specifických norem a hodnot, jimiž se postupně řídí sociální práva závislých. Vzniká tzv. prodrogové klima, kde jedinec, který

nekonzumuje drogu se stává společensky diskreditovaným. Účinek prodrogového klimatu je vysoce sociálněpatologicky účinný, často zodpovědný za vznik závislosti a velmi těžko ovlivnitelný. (Ondřejkovič, 2001, s. 163–164)

1.1 Drogová scéna

Aby bylo možné popsat aktuální drogovou scénu na daném území, je třeba znát historii užívání návykových látek v souvislosti s geopolitickou situací. Drogová scéna zahrnuje jak užívání, tak výrobu návykových látek, ale také obchodování a pašování a osoby či skupiny osob, které s drogami nakládají. Podle technologické úrovně dané historické etapy se rovněž pozměňují způsoby užívání návykových látek, přičemž již byly vyčerpány téměř všechny možnosti aplikace tak, aby bylo dosaženo kýženého účinku, tj. kouření, žvýkání, vdechování, čichání, vtírání do kůže, pití, injekční aplikace pod kůži, do svalu nebo do žíly. (Janík, 1990, s. 133)

Do počátku minulého století byly užívány návykové látky zejména rostlinného původu, které bylo snadné získat. Až s rozvojem vědy a techniky přicházejí na scénu drogy uměle vyrobené v laboratořích, které se spolu s postupným rozšiřováním výroby později staly dostupné široké veřejnosti. Po první světové válce (28.7.1914 – 11.11.1918), kdy se v USA zavedla přísná prohibice, se americké gangy ujaly obchodu s drogami, a to především s heroinem a kokainem, který se následně rozšířil do Evropy. Na naše území se obchod s drogami rozšířil také, zde ale v tu dobu v drtivé většině převládalo pití alkoholu. Po druhé světové válce (1.9.1939 – 2.9.1945) prochází obchod s drogami krizí a uživatelé se proto uchylují k užívání volně dostupných léků ze skupiny analgetik a antipyretik, které bylo možno zakoupit v lékárnách. Později v 60. letech to byl Yastyl, Fenmetrazin a Dexfenmetrazin, vše v tabletové formě. Tyto látky působily různorodě na psychický stav, navozovaly zmatenost, neklid, schizofrenní stavy, ale i tendence k sebevraždě. Historie však ukázala, že se na černém trhu udrží pouze drogy, které jsou snadno dostupné a které zajistí patřičný efekt. Důkazem toho byl Alnagon, který byl volně prodejný až do roku 1987, ze kterého se jednoduchým způsobem extrahoval opiát kodein. (Janík, 1990, s. 134–135)

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 a otevření hranic přišla do zemí bývalého Východního bloku nejen svoboda, ale také kriminalita, na kterou nebyla legislativa připravena. V tehdejší anomické společnosti tak vznikl prostor pro rozvoj nových

podnikatelských příležitostí, ale také ekonomické kriminality, obchodu s bílým masem, drogové kriminality a další druhy kriminality. Celkový nárůst kriminality byl postupný, každý rok se však zdvojnásobil, a to až do roku 1994, kdy se tento mimořádný růst zastavil. (Kraus, 2010)

Úřad pro publikace Evropské unie vydal v roce 2019 dokument „Evropská zpráva o drogách: Drogy a vývoj“, který mapuje aktuální drogovou scénu na území Evropské unie. Zpráva přináší přehled drogové problematiky v Evropě na nejvyšší úrovni. Zabývá se nabídkou drog, jejich užíváním, souvisejícími problémy v oblasti veřejného zdraví a rovněž protidrogovými politikami a opatřeními. Dle statistiky bylo v Evropské unii za rok 2017 zjištěno celkem 782.000 záchytů konopných produktů o celkové hmotnosti 854 tun, což tvoří celkově 72 % záchytů všech návykových látek. Na druhém místě je kokain se 104.000 záchyty o celkové hmotnosti 142 tun, což tvoří 10 % všech záchytů. Třetí místo obsadil Heroin, který tvoří 4 % všech záchytů v počtu 50.000 o celkové hmotnosti 22,9 tun. Čtvrté místo obsadily látky ze skupiny amfetaminů a metamfetaminů se 49.000 záchyty o celkové hmotnosti 14,8 tun, což tvoří 5 % všech záchytů. MDMA tvoří 3 % všech záchytů v počtu 31.000 o celkové hmotnosti 15 tun. (Evropská zpráva o drogách, 2019, s. 19–40)

1.2 Charakteristika vybraných skupin návykových látek

Kanabinoidy

První písemné zmínky o nejčastěji zneužívané droze marihuaně (konopí, hašiš, kif, ganja), jsou staré téměř 5.000 let v lékopise čínského císaře Šen-Nunga, který se léčil s revmatem, malárií a zácpou. V indické literatuře se tato droga objevuje až v době okolo 800 let př.n.l. v ajurvédě, kde se nejčastěji používala k léčbě nespavosti a migrény. Do Evropy se marihuana rozšířila v 5. století n.l., kde se opět užívala k léčbě a později ve středověku se požívala jako ingredience čarodějných lektvarů a mastí. (Kalina, 2003)

Marihuana se získává z konopí (rod *Cannabis*). Literatura nejčastěji uvádí tři druhy, a to konopí seté (*Cannabis sativa*), konopí indické (*Cannabis indica*) a konopí plané (*Cannabis ruderalis*). Účinná psychoaktivní látka, pro kterou je konopí pěstováno jako droga, je THC (Δ -9-tetrahydrocannabinol). Droga má halucinogenní účinky a nejvíce jí obsahuje konopí indické a její kříženci, pěstované pro větší odolnost a větší obsah THC. Nejčastější způsob zneužívání drogy v dnešní době představuje kouření cigaret, tzv.

jointů, z usušeného samičího květenství, výjimku však netvoří ani orální konzumace drogy. Droga se užívá zejména pro navození pocitu blaženosti, bezdůvodné veselosti doprovázené bezdůvodným smíchem, pocity blízké úspěšnému splnění obtížného úkolu a vnitřnímu sebeuspokojení, později navozuje až otupělost. (Valíček, 2003)

Konopné drogy se řadí mezi tzv. lehké drogy, neboť dosud není evidován žádný případ úmrtí v důsledku předávkování a mezi odborníky panuje názor, že nevyvolává somatickou závislost. U dlouhodobých uživatelů se vyskytuje vznik psychické závislosti cca v 10 % případů a rovněž je mezi odborníky sdílen názor, že se nezvyšuje tolerance, která by vedla k potřebě zvyšování dávek. Literatura uvádí, že největší problém při užívání marihuany je, že není možné předem odhadnout koncentraci účinné látky v kupovaném nebo pěstovaném rostlinném materiálu. U predisponovaných osob může dojít k velmi depresivním stavům, u kterých hrozí sebepoškození či agrese k okolí, či poruchy myšlení, dezorientace a zmatenost. Při pravidelném užívání může dojít k rozvoji paranoidního stavu, kdy má uživatel pocit, že je sledován. Největší riziko je však aktivace dříve latentního duševního onemocnění, kde konopí může sehrát úlohu spouštěcího mechanismu. (Kalina, 2003, s. 176–178)

Konopí je z hlediska produkce a obchodování nejrozšířenější nelegální drogou. V Evropské unii je nejčastěji užívanou nelegální látkou, celoživotní prevalence se odhaduje na 10–20 %, nejvýznamnější je užívání ve věkové skupině 15–24 let. (Kalina, 2008, s. 352)

Stimulancia

Stimulancia zahrnují celou řadu látek, přičemž mezi nejčastěji zneužívanými se řadí metamfetamin (pervitin), amfetamin, MDMA (extáze) a kokain. (Kalina, 2008, s. 356)

Metamfetamin je pro lidstvo relativně mladá droga a řadí se mezi tzv. budivé aminy. Účinná látka, amfetamin, byl syntetizován v roce 1887, přičemž jeho působení bylo prozkoumáno až v počátku 20. století. V České republice je pervitin nejčastěji užívanou psychostimulační drogou, přičemž odhad počtu problémových uživatelů již v roce 2007 činil 20.500 jedinců. (Kalina, 2008, s. 357)

Metamfetamin je droga původně vynalezena v Japonsku. V Československu pak byla výroba zjednodušena tak, aby bylo možné drogu vyrábět v malých varnách, které se vejdou i do igelitky. Právě díky tomu se metamfetamin stal hlavním exportním zbožím

české mafie. Odtud pravděpodobně pochází **mýtus, že je pervitin československý vynález**. Hlavní ingredience pro výrobu metamfetaminu je efedrin, dále se používá fosfor nebo toulén. Recepty si tzv. vaříč pečlivě střeží a tento se na černém trhu prodává za 15.000–30.000,- Kč. Pervitin se nejčastěji užívá šňupáním či injekční stříkačkou. (Drogy, 2020, online)

Mezi účinky pervitinu literatura uvádí euforii, snižuje únavu a působí nechutenství (anorexii). V těle uvolňuje zásoby energie a zvyšuje výkonnost celého organismu, urychluje psychomotorické tempo a motorický neklid, krevní tlak a tep. Snižuje se pocit únavy, a to až do stavu vyčerpání. (Kalina, 2003, s. 167)

Kokain je v rámci Evropské unie významnou psychostimulační látkou, jehož užívání je nejvíce rozšířené ve Velké Británii a Španělsku. Kokain je alkaloid jihoamerického keře koka pravá (*Erythroxylum coca*). První historické zmínky o užívání této drogy (žvýkání listů koky) pocházejí přibližně z doby 1500 let př. n. l. z říše Inků v Jižní Americe, kde byla rostlina užívána pro rituální účely nejvyšší kastou, přičemž rozhodně nebyla užívána masově. Droga se rozšířila dále do světa s příchodem španělských kolonizátorů, kteří zničili náboženství Inků. Chemicky byl kokain izolován až v roce 1878, aplikuje se šňupáním bílého prášku. Dále jsou známy skutečné případy, kdy umělci pod vlivem kokainu stvořili své dílo za rekordně krátký čas, a to i po dlouhé době stagnace (R.L. Stevenson, R. Strauss). (Kalina, 2003, s. 85)

Extáze (MDMA) byla vyvinuta v 70. letech v USA, odkud se později v 80. letech rozšířila do Evropy. Jedná se o nejrozšířenější drogu zneužívanou mladými lidmi v tanečních klubech a na masových akcích za typického doprovodu reprodukováné hudby (techno, rave, house a podobné). Nejčastější způsob aplikace je orální užívání tablet, výjimečně injekčně.

Opiáty

První záznamy o pěstování máku (*Papaver somniferum*) v souvislosti s jeho narkotickými účinky jsou staré 6.000 let a pocházejí ze Sumerské říše. Sumerové mák nazývali rostlinou radosti. Odtud se mák rozšířil nejprve do Egypta, kde byl užíván kněžími při kultovních obřadech podobně jako hašiš. Šťáva z makovic neboli opiát (opium), získal svůj název od Řeků, kteří jej dle spisů z 4. stol. př. n. l. využívali k léčení. Dobitím

starého Řecka Římany v 6.–7. století se opium rozšířilo více na západ. (Kalina, 2003, s. 84)

Morfin byl izolován z opia v roce 1803. Odtud byl už jen krůček k vyrobení heroinu. Heroin byl synteticky izolován na konci 19. století, přičemž nejprve byl veleben pro svoji nenávykovost. Byl propagován jako „hrdinský lék“ (odtud pochází název) proti závislosti na morfinu. Užívá se injekčně (nitrožilně), ale také šňupáním. (Kalina, 2003, s. 98)

Alkohol

Bereme-li v úvahu tvrzení, že drogy jsou staré jako lidstvo samo, tak alkohol je ještě starší. V přezrálém ovoci popadaném ze stromů se kvašením vytváří alkohol, jehož účinky objevil již předek člověka. První civilizace takto vyráběly alkoholické nápoje ze zkvašeného ovoce, později z obilnin a brambor. Ve starých spisech jsou záznamy o využívání alkoholu i k léčebným účinkům. Na našem území byl vydán první protialkoholní zákon v roce 1039 Břetislavem I. v důsledku závažných problémů v souvislosti s pitím piva a medoviny. (Kalina, 2003, s. 151)

Alkohol (etylalkohol, etanol) se v České republice společně s nikotinem řadí mezi legální drogy. Psychotropní účinky jsou zprostředkovány ovlivněním několika neurotransmiterových systémů – dopaminergního, noradrenergního a GABAergního. Jedná se o látku se značnou orgánovou toxicitou a neurotoxicitou. (Kalina, 2008, s. 341)

Česká republika je na prvním místě celosvětového žebříčku spotřeby alkoholických nápojů a tento statut si drží dlouhodobě. V přepočtu na čistý alkohol to činí deset litrů čistého alkoholu na osobu za rok (v roce 2003). V České republice se s nadměrnou spotřebou alkoholu potýká téměř 25 % dospělých mužů a 5 % žen. Doc. MUDr. PhDr. Kamil Kalina CSc. (2003, s. 151) uvádí, že riziko návyku a závislosti s sebou nese pravidelná konzumace alkoholu, v přepočtu na čistý alkohol, v dávce od 18 g u žen a 20 g u mužů, což je přibližně 2dl sklenička vína či půl litru 10° piva. V psychiatrických zařízeních v průmyslově vyspělých zemích tvoří osoby závislé na alkoholu 30–40 % pacientů.

1.3 Vliv alkoholu a jiných návykových látek na řidiče

Vliv návykové látky na lidský organismus se liší podle druhu i užitého množství. Z praxe jsou pak známy případy, kdy kombinace alkoholu a jiných návykových látek většinou účinky umocňuje, tyto však mohou být proměnlivé a dají se těžko odhadnout. Nejužívanější jiné návykové látky je možno rozdělit podle druhu a vlivu na lidský organismus do tří základních skupin – kanabinoidy, stimulancia, opiáty. (Chmelík, 2009, s. 40–42)

Kanabinoidy

Kanabinoidy jsou nebezpečné pro řidiče, neboť droga působí tak, že řidič reaguje zpomaleně, působí ospalým dojmem, je nepozorný, přehlíží dopravní značky a nerespektuje chodce na přechodech. Řidič je nápadný překrvením a rozšířením spojivek a hrozí mu nebezpečí oslnění od protijedoucích vozidel. Při akutní intoxikaci dochází ke ztrátě orientace v čase a místě, změny nálad od vysmátosti po pláč, může se vyskytnout i psychóza a nutnost hospitalizace na psychiatrii. (Chmelík, 2009, s. 40–42)

Stimulancia

Řidiči pod vlivem stimulancií (amfetamin, metamfetamin, MDMA, kokain) často přeceňují své schopnosti k řízení motorového vozidla, vyznačují se hazardní rychlou jízdou a nepozorností. Stoupá jim sebevědomí a často se dopouštějí chyb v nejrůznějších dopravních situacích. Zvyšuje se citlivost na světlo, což může způsobit oslnění protijedoucím vozidlem. Při abstinenčním syndromu může naopak řidič za volantem usnout. Při akutní intoxikaci se vyskytuje zvýšená agrese, nervozita nebo úzkost a bolest hrudníku. Zvýšený krevní tlak se vyskytuje jen u začátečníků. (Chmelík, 2009, s. 40–42)

Opiáty

U řidičů pod vlivem opiátů, zejména pod vlivem heroinu, dochází k celkovému útlumu organismu, snížení duševní aktivity, zpomalení motoriky a tím i reakční doby. Řidič pod vlivem opiátů má silně zúžené zornice, což značně zhoršuje viditelnost za šera. Dále je nebezpečná apatie a samozřejmě ospalost. Při dostavení abstinenčních příznaků po dlouhodobém užívání není řidič absolutně schopen řízení motorového vozidla. Při akutní intoxikaci literatura popisuje stav jako průchod čtyřmi fázemi – 1. flash (pocit vyvrcholení), 2. feeling (pocit prožívání), 3. balance (pocit vyrovnání), 4. withdrawal

(pocit absence drogy). Dochází k celkovému útlumu dýchání, může dojít až do jeho zastavení a ztrátě vědomí. (Chmelík, 2009, s. 41–42)

Alkohol

Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D. (2009) popisuje vliv alkoholu na lidský organismus podle promile alkoholu obsaženém v lidské krvi, které lze dosadit do následující tabulky.

Tabulka 1: vliv alkoholu na lidský organismus

Promile	Účinek
0,2	Pocit uvolnění, zhoršená schopnost odhadovat vzdálenosti, zvýšená ochota riskovat.
0,3	Potřeba většího soustředění se, zhoršení reakční schopnosti, ovlivněný tento stav na sobě většinou nepozoruje.
0,5	Výrazně prodloužená reakční doba, horší soustředění, zhoršení schopnosti zraku adaptovat se na změny světla.
0,8–1	Zvýšení možnosti vzniku dopravní nehody 4x–8x, zúžené zorné pole, poruchy prostorového vidění, impulzivní jednání, nepřiměřené riskování.
1,5 a více	Stálé prodlužování reakční doby, narušení svalové koordinace, úbytek schopnosti objektivně hodnotit vlastní jednání, ospalost, bezvědomí, smrt.

Zdroj: Chmelík, 2009, s. 36–38

2 Řízení vozidla pod vlivem návykových látek jako sociálně patologický jev

Řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek lze označit jako společensky nebezpečný, nežádoucí a škodlivý jev, a to zejména z důvodu hrozících následků. Ondrejko (2001, s. 11) takové chování popisuje jako sociálně patologické jevy, přičemž je definuje jako označení chorých, nenormálních, všeobecně nežádoucích společenských jevů.

„Obtížnost vymezit přesně co je patologické vyplývá z toho, že neumíme dobře stanovit, resp. definovat normalitu. Porozumět tomu, co je abnormální je možné pouze tehdy, pokud máme jasno v tom, co je normální. To, co považujeme za normální však nelze ztotožňovat s představou o průměrnosti, tedy s tím, co ve společnosti pokládáme za průměrné nebo standardní. Vysvětlit pojem normality se nám spíše podaří prostřednictvím společenských vztahů, převládajících společenských rolí, postojů, vzorců chování, případně kultury. Proto je nezbytné upozornit na socio-kulturní určenost sociálněpatologických jevů a jejich proměnlivost v závislosti na času a území, regionu.“
(Ondrejko, 2001, s. 11)

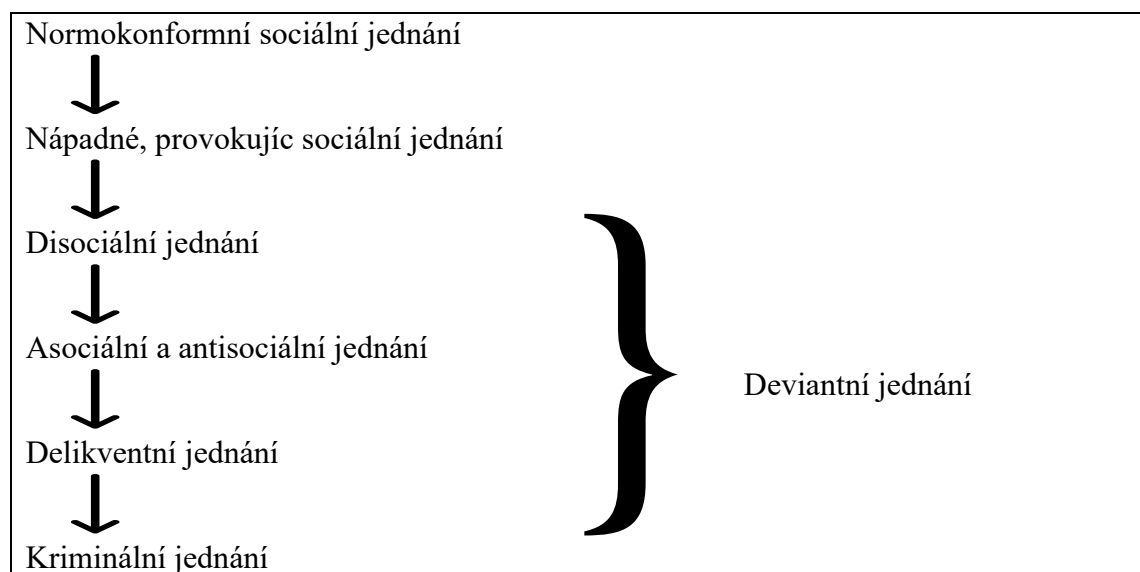
V souvislosti se sociální patologií, která označuje pouze ty nežádoucí odchylky, je třeba dále zmínit sociální deviace. Deviace vychází z anglického slova *deviance*, které označuje odchylku nebo úchylku. Jedná se o podtřídu sociálního chování, která narozdíl od neúplně jasného vymezení a definice sociální patologie, označuje jakoukoliv odchylku od standardizovaných norem v dané společnosti, jak nežádoucí, tak žádoucí (např. workoholismus). Hlavní pojem, který zkoumá sociální deviace, je tak chování. Hlavní rozdělení chování se rozlišuje podle toho, zda se člověk plně podřizuje normám v dané společnosti na konformní, či odchýlné od norem, tedy deviantní. (Ondrejko, 2001, s. 21–22)

Sociální normy Ondrejko (2001, s. 2324) vysvětluje jako *„pravidla pro vědomé sociální konání, předpisy pro sociální chování, očekávané chování anebo dokonce vyžadované sociální chování, s charakterem kategorického imperativu.“* Sociální normy mají svoje stupně platnosti a účinnosti, přičemž stupeň platnosti vyjadřuje rozsah přesvědčení o smysluplnosti normy ze strany jejich autorů a také jejich účinnost.

Kategorický imperativ se vztahuje na základní pravidla morálky. Autorem tohoto principu je Immanuel Kant (1980, s. 84), který jej vykládá následovně: „*Jednej jen podle té maximy, od níž můžeš zároveň chtít, aby se stala obecným zákonem.*“ Tento princip, se opírá o tzv. zlaté pravidlo při jednání mezi lidmi, užitě například v Bibli. Kant jej však kritizuje, přetáčí a dále rozšiřuje. Velice zjednodušeně by se Kantův princip dal formulovat následovně: „*Jednejte tak, jak byste si přáli, aby jednali ostatní*“.

Ve vztahu k míře dodržování sociálních norem je pak dle Ondrejčkoviče (2001, s. 23) možné chování rozdělit podle stupně v následujícím grafickém zobrazení:

Tabulka 2: stupně dodržování sociálních norem

Zdroj: Ondrejčkovič, 2001, s. 23

Dalším důležitým sociologickým pojmem v souvislosti s dodržováním norem je termín sociální kontrola. Jedná se o mechanismus, který má sloužit k prosazování daných norem, jehož synonymem je sankce. V běžné hovorové řeči je sankce chápána jako něco negativního, v sociologii se však sankce dělí na negativní (trest) a pozitivní (odměna). Ze sociologického hlediska není sankce o individuálním trestání jedince, ale o tom, aby se jedinec, který se odchýlil od normy, v budoucnosti choval konformně. Má tedy především varovný a preventivní účinek. (Ondrejčkovič, 2001, s. 25)

2.1 Kriminální a delikventní jednání

Obecnými příklady sociálně patologických jevů jsou kriminalita a delikvence. Pojem kriminalita vychází z latinského slova „*crimen*“, což znamená zločin nebo provinění. Kriminalita zahrnuje všechny trestné činy spáchané trestněprávně odpovědnými jedinci

úmyslně nebo z nedbalosti, v určitém období a na určitém místě. Aby se jednalo o trestný čin, musí jednání naplňovat znaky skutkové podstaty uvedené v trestním zákoníku a jednání musí být nebezpečné pro společnost. Stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost je posuzován podle významu zájmu, který ohrožuje, způsobu jeho vykonání a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkami. (Kraus, 2010, s. 30)

Pojem delikvence vychází z latinského slova „*delinquere*“, což znamená provinit se, nebo dopustit se chyby. Jedná se o pojem širší, než je kriminalita a zahrnuje veškeré protiprávní jednání s nižším stupněm nebezpečnosti a činy, které není možné z hlediska práva potrestat, jako jsou činy spáchané osobami, které nejsou trestně odpovědné z důvodu nedostatku věku nebo pro nepřičetnost. Pojem delikvence se proto nejčastěji užívá v souvislosti s trestnou činností mládeže. Delikt je obecné označení pro porušení zákonných norem, se kterým je spjata právní zodpovědnost. (Kraus, 2010, s. 33)

2.2 Příčiny kriminality a delikventního jednání

Příčinami kriminality se zabývá kriminologie. Jedná se multidisciplinární vědní obor, jehož předmětem zkoumání je kriminalita a dále pachatel i oběť. Pojem kriminologie je latinskořeckého původu a doslova znamená „*věda o kriminalitě*“. Slovo poprvé použil francouzský antropolog a lékař Paul Topinard v roce 1879. K osamostatnění kriminologie jako samostatného vědního oboru však došlo až v druhé polovině 19. století. (Novotný, 2004, s. 15)

V kriminologii se v průběhu jejího vývoje jako vědní disciplíny vyskytly různé kriminologické teorie. Tyto měly popisovat jaké faktory hrají zásadní roli ve vzniku kriminality, s cílem nalézt optimální prevenci či zmírnit následky kriminality. Na počátku 19. století převládaly jednodimensionální teorie, které hledaly jednu hlavní příčinu, buď v sociálním prostředí nebo v osobnosti jedince. Avšak ani pokusy o sjednocení konkurenčních kriminologických škol (multifaktorový přístup), které pracují s množstvím informací však stále nedokázaly beze zbytku uspokojivě vysvětlit co hraje klíčovou roli při vzniku kriminality. (Kuchta et al., 2005, s. 59)

Základní kriminologické směry zkoumající kriminogenní faktory je možné rozdělit podle vědní disciplíny kterou zastupují, na biologické teorie, psychologické teorie, sociologické

teorie a dále multifaktorové teorie, které jsou z kriminologického hlediska významné, ale nelze je zařadit do konkrétního směru. (Novotný, 2004, s. 77)

Doc. JUDr. Ivana Zoubková, Csc. a PhDr. Marcela Moulisová, Ph.D. (2004, s. 14) uvádějí, že pokud chápeme kriminalitu jako sociální jev, platí zde odlišné, komplikovanější pojetí příčinnosti, nežli je tomu v oblasti exaktních věd. V kriminologii se proto pro pochopení podstaty kriminality uvádějí tři termíny:

1. **Příčiny kriminality**, což jsou jevy, které mohou v konkrétním případě vyvolat pohnutku, záměr, motivaci spáchat trestný čin u úmyslných trestných činů, nebo jevy které mohou vyvolat nezodpovědnost u nedbalostních trestných činů.
2. **Podmínky kriminality**, což jsou okolnosti, které mohou příčinně usnadnit spáchání trestného činu.
3. **Kriminogenní faktory**, což jsou obecně rizikové činitele, jak příčiny, tak podmínky, pohnutky a motivace, které zahrnují biologické, psychologické, sociální, ekonomické, kulturní faktory. Kriminologická literatura uvádí cca 250–450 kriminogenních faktorů.

Zoubková a Moulisová (2004, s. 14–15) dále uvádějí, že od počátku vzniku kriminologie je snaha o vytvoření hierarchie kriminogenních faktorů. K tomu pomáhá rozdělení podle různých hledisek:

1. **Úroveň:**

- Obecné – postihuje kriminalitu jako hromadný jev v širším společenském kontextu sociálních, politických, ekonomických, právních, kulturních vlivů. V současnosti například vliv globalizace na mezinárodní organizovaný zločin.
- Zvláštní – postihující faktory typické pro určité druhy kriminality.
- Konkrétní – postihující příčinné souvislosti individuálního trestného činu a jeho motivu.

2. **Rozsah:**

- Subjektivní – postihuje biologicko-psychickou strukturu jedince.
- Objektivní – postihuje sociální jevy prostředí. Můžeme je rozdělit na makrostruktury (politické, ekonomické, masmédiá a podobně), mezostruktury (vliv školy, pracoviště, bydliště) a mikrostruktury (vliv rodiny, přátel, sousedů).

3. **Místo:**

- Například při vloupání záleží na tom, zda se objekt nachází ve městě či na venkově.

4. **Čas:**

- Statistiky dlouhodobě potvrzují rozdíl v páchání trestných činů ve dne a v noci, ve svátky, víkendy a v zimě nebo v létě.

5. **Délka trvání:**

- Například konflikty v rodině, partě na pracovišti. Při dlouhodobém trvání pak stačí malý podnět a situace se stane kriminogenní.

Doc. Josef Kuchta a kol. (2005, s. 274) uvádí, že rozdílné kriminologické teorie (biologická, psychologická, sociálně orientovaná) se zabývaly i příčinami kriminality u mládeže, proto je možné vycházet i z těchto teorií. Například poznatky z psychologie dokládají, že na častý výskyt kriminality mládeže mají vliv specifika spojená s psychickým, sociálním a mravním vývojem jedince v průběhu dětství a dospívání, přičemž určité porušování společenských norem v tomto období je považováno za normální v rámci překonávání fází tohoto vývoje. Například pokud dítě v mateřské školce násilím vezme hračku druhému dítěti.

Z kriminologického hlediska je však významné období dospívání (od 11. roku do 18.–20. roku, v závislosti na pohlaví). Dospívání je označováno jako období bouří, zmatků, vzdoru a konfliktů v souvislosti s pohlavním dospíváním a hledáním vlastní identity. Tento stav se stabilizuje v období adolescence, na druhou stranu se objevuje tužba po osamostatnění, vymanění se z vlivu rodičů a odmítání postojů starších generací. Zde je zásadní období pochybností, tzv. krize identity, které je nezbytnou součástí zdravého psychosociálního vývoje. V tomto období si jedinec vybírá pohlavní orientaci, postoje, chování, zkouší různé sociální role. Toto období trvá v ideálním případě do 20. roku věku. Zde se názory autorů různí, obecně se ale shodují, že krize v období dospívání je spíše okrajovým jevem s tím, že se jedná o období zvýšeného rizika rozvoje problémového chování, tedy predeliktence a deliktence. (Kuchta a kol. (2005, s. 274–276)

3 Řízení vozidla pod vlivem návykových látek jako protiprávní jednání

Na řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky je možno pohlížet jako na trestný čin nebo přestupek. Obecná právní úprava, která řidiči zakazuje řízení vozidla vozidel pod vlivem návykových látek a na kterou navazují další právní předpisy, je stanovena v ust. § 5 odst. 2, písm. a), b) ZOSP, dle kterého řidič nesmí, za a) „*požít alkoholický nápoj ani jinou látku obsahující alkohol nebo užít jinou návykovou látku během jízdy*“, a za b) „*řídít vozidlo nebo jet na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, kdy by mohl být ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky; v případě jiných návykových látek uvedených v prováděcím právním předpise se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou, pokud její množství v krevním vzorku řidiče dosáhne alespoň limitní hodnoty stanovené prováděcím právním předpisem*“. Právě hodnoty uvedené v tabulkách prováděcích právních předpisů rozhodují, zda se jedná o přestupek podle ust. 125c odst. 1, písm. b) ZOSP, či se jedná o trestný čin navazující a toto právní ustanovení, a to ohrožení pod vlivem návykové látky podle ust. § 274 odst. 1 TZ, nebo zda se na řidiče pohlíží jako na neovlivněného návykovou látkou.

Obecně je porušení právních norem označováno jako protiprávní jednání. To definuje prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc., (2017, s. 159, s. 180) jako projev vůle člověka, kterým je porušena nebo není dodržena právní povinnost. Dle teorie práva se jedná o tzv. veřejnoprávní delikty, kdy na jedné straně stojí delikvent (pachatel) a na druhé straně stát, nebo jiná veřejnoprávní korporace (poškozený). Na rozdíl od soukromoprávního jednání (správní delikty obsažené v občanském zákoníku, zákoníku práce a dalších zákonech) zde není promlčení spojeno s aktivní činností poškozeného. Promlčení zde znamená zánik možnosti potrestat delikventa ze strany veřejné moci. Mezi veřejnoprávní delikty se řadí trestné činy, přestupky a jiné správní delikty a disciplinární delikty.

Nebezpečnost samotného řízení vozidla pod vlivem návykových látek spočívá zejména v možných následcích, které může řidič vozidla způsobit kvůli různorodým účinkům návykových látek. Od nerespektování základních pravidel provozu na pozemních komunikacích, po dopravní nehodu s různými následky.

Chmelík (2009, s. 17) definuje dopravní nehodu jako nepředvídanou, ale zpravidla předvídatelnou událost, která vznikla během provozu na dopravní cestě a měla za následek škodu na životě, zdraví či majetku, nebo jiný zvlášť závažný následek.

3.1 Přestupek a pojmy přestupkového řízení

Pojem přestupek je definován v ustanovení § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen ZOPŘ), který obecně uvádí, že „*přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.*“

V minulosti byly přestupky na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu (tzv. BESIP) součástí přestupkového zákona. V roce 2011 byly přestupky na úseku dopravy z logických důvodů novelou přemístěny do zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, zkráceně zákon o silničním provozu (dále jen ZOSP). Zde byly umístěny do hlavy VI. a pod názvem přestupky zařazeny pod § 125c a následující.

Současná právní úprava rozlišuje přestupky fyzických a právnických osob. Vzhledem k tomu že subjekt řízení vozidla pod vlivem návykové látky je vždy fyzická osoba, budeme pro účely této práce pracovat s přestupky fyzických osob podle ustanovení § 125c odst. 1, písm. b), d) ZOSP.

Písmeno b) stanoví, že se „*fyzická osoba dopustí přestupku tím, že v provozu na pozemních komunikacích v rozporu s § 5 odst. 2 písm. b) ZOSP řídí vozidlo nebo jede na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo po užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, po kterou je ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky.*“

Písmeno d) stanoví, že se „*fyzická osoba dopustí přestupku tím, že v provozu na pozemních komunikacích, v rozporu s § 5 odst. 1 písm. f) a g) odmítne podrobit vyšetření, zda při řízení vozidla nebo jízdě na zvířeti nebyla ovlivněna alkoholem nebo jinou návykovou látkou.*“

Dále je třeba zmínit, že například u našich sousedů na Slovensku, se kterými máme společnou nejen právní historii, je odmítnutí dechové zkoušky či lékařského vyšetření

trestným činem, uvedeným jako ohrožení pod vplyvom návykovej látky v ust. § 289 odst. 2 zák. č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon.

Ovlivnění alkoholem a jinou návykovou látkou u přestupků

V České republice platí tzv. „nulová“ tolerance alkoholu za volantem. K naplnění skutkové podstaty přestupku spočívajícím v řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu, dojde v případě, kdy nedojde k dalším následkům a hladina alkoholu v krvi nepřesáhne 1,00 g na 1,00 kilogram tělesné hmotnosti (ekvivalent pro 1 promile alkoholu v krvi). V případě překročení této hladiny se jedná o trestný čin. (Chmelík, 2009, s. 270).

Dále je třeba podotknout, že uváděná nulová tolerance je relativní, neboť dle provedených výzkumů se může v krvi člověka samovolně vyskytovat až 0,20g/kg alkoholu. Taková hladina je nazývána jako *fyziologická hladina*. Policie ČR běžně ke zjištění hladiny alkoholu v dechu (ekvivalent množství alkoholu v krvi) při silničních kontrolách používá kalibrované přístroje značky Dräger, u kterých je od výrobce udávaná možná odchylka 0,04g/kg. Nejvyšší povolená naměřená hladina alkoholu v dechu tedy může být teoreticky až 0,24g/kg a taková hladina musí být považována za negativní, pokud se tedy řidič nedoznal k požití alkoholu, jak uvedl ve svém rozhodnutí Nejvyšší správní soud pod sp. zn. 9 As 135/2012 ze dne 21. 2. 2013.

Vzhledem k tomu, že vozidlem se dle ust. § 2 odst. 1, písm. f) ZOSP, rozumí motorové vozidlo, nemotorové vozidlo, nebo tramvaj, nesmíme zapomenout na cyklisty. Na cyklisty pod vlivem alkoholu se tak mimo ust. § 125c odst. 1, písm. b) ZOSP vztahuje i ust. § 125c odst. 1, písm. c) ZOSP, které stanovuje, že se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že *„řídí vozidlo nebo jede na zvířeti ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodila požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky“*. Jedná se tedy o právní kvalifikaci případu cyklisty, u kterého je prokázána hladina větší než 1 promile alkoholu v dechu, v případě jiné návykové látky nad hranici uvedenou v tabulce prováděcího předpisu, nebo v případě kdy cyklista není pro svůj stav schopen podrobit se testům. O přestupek se jedná zejména z toho důvodu, že jízdní kolo v případě nehody nedisponuje takovou destrukční silou jako běžný automobil a cyklista svým jednáním ohrožuje především sám sebe.

Hranici přestupku v případě ovlivnění řidiče jinou návykovou látkou vymezuje Nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při

jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou. Při nižší hladině návykové látky se nejedná ani o přestupek.

Tabulka 3: Nařízení vlády č. 41/2014 Sb.

Název návykové látky	Limity návykové látky v krvi (ng/ml)
Delta-9-tetrahydrokanabinol	2
Metamfetamin	25
Amfetamin	25
3,4-Methylendioxyamfetamin	25
3,4-Methylendioxyamfetamin	25
Benzylekgonin	25
Kokain	25
Morfin	10

Zdroj: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2020, online

Přestupkové sankce

Za přestupek podle ust. § 125c odst. 1, písm. b) ZOSP, tedy řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky, zákon nařizuje správnímu orgánu uložit pokutu v rozmezí 2.500–20.000,- Kč a zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel v rozmezí od šesti měsíců do jednoho roku.

Za přestupek podle ust. § 125c odst. 1, písm. d) ZOSP, tedy odmítnutí podrobení se vyšetření, zda není řidič motorového vozidla ovlivněn, zákon nařizuje uložit pokutu v rozmezí 25.000–50.000,- Kč a zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel v rozmezí od jednoho roku do dvou let.

Vzhledem k tomu, že ZOSP neumožňuje ani jeden z uvedených přestupků vyřešit příkazem na místě, tj. uložením blokové pokuty, nezbývá policejnímu orgánu nebo městské policii, než přestupek tzv. oznámit správnímu orgánu podle ust. § 73 a § 74 ZOPŘ. Správním orgánem se rozumí přestupkové nebo jiné oddělení na obecním úřadu

obce s rozšířenou působností. Správní orgán se při výměře správního trestu řídí zásadami uvedenými v ust. § 37 ZOPŘ, a to zejména přihlédnutí k povaze a závažnosti přestupku, k přitěžujícím a polehčujícím okolnostem a dalším skutečnostem. V praxi pak prvotrestanému řidiči uloží správní orgán v příkazním řízení pokutu blízkou nižší hranici sazby a v případě recidivy postupně sankce navyšuje, a to až do maximální hranice, s ohledem na zásady uvedené v § 37 ZOPŘ.

3.2 Trestný čin a pojmy trestního řízení

Za trestné činy je možné považovat pouze skutky uvedené a definované v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen TZ). Pojem trestný čin je vymezen v ustanovení § 13 TZ, kde je výslovně uvedeno, že „*trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“ Dle ustanovení § 14 TZ se trestné činy dělí na přečiny a zločiny, přičemž přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž TZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Pro účely této práce budeme pracovat s přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky podle ustanovení § 274 odst. 1 TZ.

Zločiny jsou pak všechny trestné činy, které nejsou podle TZ přečiny. V rámci zločinů je navíc vymezena speciální subkategorie – zvláště závažné zločiny, jimiž jsou ty úmyslné trestné činy, na něž TZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Při posuzování trestní odpovědnosti pachatele je třeba vycházet ze zásady subsidiarity trestní represe. Ustanovení § 12 odst. 2 TZ dále stanovuje, že trestněprávní důsledky lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

K pojmu trestný čin je vhodné zmínit, že podle ust. § 6 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, se trestný čin spáchaný mladistvým nazývá provinění.

Přečin ohrožení pod vlivem návykové látky

Pro účely této práce pracujeme s přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky podle ustanovení § 274 TZ. Jedná se o trestný čin obecně nebezpečný, jehož chráněným objektem je veřejný zájem. Jedná se o neurčitý právní pojem, který není v českém právu pevně vymezen, který, mimo jiné, zahrnuje bezpečnost.

Ustanovení § 274 odst. 1 TZ uvádí, že „*ten, kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.*“ Pro účely této práce budeme pracovat s pojmem jiná činnost, pod kterou spadá řízení motorového vozidla.

Obecná úprava pojmu návyková látka je pro účely trestního řízení upravena v ustanovení § 130 TZ, které stanovuje, že návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Stav vylučující způsobilost

„Podmínkou trestní odpovědnosti je, že pachatel jedná ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky. Stav vylučující způsobilost je u řidiče motorového vozidla dán vždy, jestliže hladina alkoholu v krvi dosáhla 1 promile. Podle poznatků lékařské vědy žádný řidič není schopen v této situaci řídit.“ (Jelínek, 2006, s. 588–589)

Hladina návykové látky v těle říče se určuje z krve, kterou řidič na výzvu policisty poskytl policejnímu orgánu. Lékařské vyšetření a odběr krve se provádí neodkladně odborným personálem ve zdravotnickém zařízení (nemocnice, protialkoholní záchytná stanice apod.) a následný rozbor provádí v laboratoři soudní znalec z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. Oprávnění policejního orgánu přibrat k trestnímu řízení znalce upravuje ust. § 105 a násl. trestního řádu.

Zatímco u alkoholu byla lékařskou praxí a rozhodovací praxí soudů jasně stanovena hladina od 1 promile pro nepřičetnost řidiče, v případě jiných návykových látek byla situace do nedávna rozdílná. K trestnímu řízení musel být vždy přibrán znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, který musel posoudit stupeň ovlivnění podezřelého v konkrétním případě řízení pod vlivem. První pokus o zavedení rozhodovací praxe byl pokyn obecné povahy č. 5/2019 vydaný Nejvyšším státním zastupitelstvím, kterým u nejčastěji zneužívaných drog v tabulce stanovuje limitní hladinu účinné látky, při jejíž dosažení se osoba řídící vozidlo v provozu na pozemních komunikacích nachází ve stavu vylučujícím způsobilost pro výkon této činnosti. Na základě vědeckých poznatků byly určeny hladiny jednotlivých návykových látek, které již představují toxické plazmatické

koncentrace. Z lékařského hlediska se tak jedná o otravu a stav vyžadující odbornou zdravotnickou péči. Pro některé soudy však nebylo zjištění dosažení této hladiny ve všech případech rozhodující pro konečné rozhodnutí, a proto byly stále v některých případech vyžadovány znalecké posudky od znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, který zkoumal míru ovlivnění konkrétní osoby konkrétní návykovou látkou.

Dne 21.10.2020 vydalo trestní kolegium Nejvyššího soudu stanovisko, pod sp.zn. Tpjn 300/2020, k trestní odpovědnosti řidiče motorového vozidla ovlivněného jinou návykovou látkou než alkoholem, ke sjednocení praxe soudů nižších stupňů a orgánů činných v trestním řízení.

Závěr o vině takového řidiče přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky lze proto učinit již na podkladě zjištění koncentrace příslušné návykové látky, obsažené ve znaleckém posudku z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. V tomto případě již není třeba opatřit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ke zjištění stupně ovlivnění řidiče návykovou látkou, což zlevňuje a zrychluje trestní řízení.

Tabulka 4: stanovisko trestní kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 300/2020.

Mezinárodní nechráněný název návykové látky v českém jazyce	Hodnota návykové látky v krevním vzorku (ng/ml)
Delta-9-tetrahydrokanabinol	10
Metamfetamin	150
Amfetamin	150
3,4-Methylendioxymetamfetamin	150
3,4-Methylendioxyamfetamin	150
Kokain	75
Morfin	200

Zdroj: Nejvyšší soud, 2020, online

Trestní sankce

Podle základní skutkové podstaty přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle ust. § 274 odst. 1 TZ, může soud pachateli uložit trest odnětí svobody až na jeden rok, peněžitý trest nebo zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel.

U trestných činů (na rozdíl od přestupků) nemá soud povinnost ve všech případech uložit peněžitý trest. Podle § 67 odst. 1 TZ může peněžitý trest soud uložit, jestliže pachatel pro sebe nebo pro jiného úmyslným trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Podle odst. 2 písm. a) může soud uložit peněžitý trest jen v případě, že TZ uložení tohoto trestu za konkrétní trestný čin dovoluje, nebo za b) ho ukládá za přečin a vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele nepodmíněný trest odnětí svobody současně neukládá.

Při stanovení druhu a výše trestu se soudce řídí obecnými zásadami pro ukládání trestu vyjmenovaných v § 39–45 TZ. Při stanovení druhu trestu a jeho výměry soud podle ust. § 39 TZ přihlédne k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, k osobním, rodinným, majetkovým a jiným poměrům pachatele a k jeho dosavadnímu způsobu života a k možnosti jeho nápravy; dále přihlédne k chování pachatele po činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu; přihlédne též k jeho postoji k trestnému činu v trestním řízení, zda sjednal dohodu o vině a trestu, prohlásil svou vinu nebo označil rozhodné skutečnosti za nesporné, a pokud byl označen jako spolupracující obviněný. Přihlédne také k účinkům a důsledkům, které lze očekávat od trestu pro budoucí život pachatele.

Ukládání trestních sankcí v praxi

Soud může u konkrétních činů, u kterých to trestní zákoník umožňuje, uložit peněžitý trest. Ten může být uložen jako tzv. vedlejší trest vedle hlavního trestu (např. podmíněného odnětí svobody), nebo jako hlavní trest, vedle kterého je uložen například zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel.

Trestní zákoník umožňuje uložit peněžitý trest v celkovém v rozmezí 2.000–36.500.000,- Kč, rozpočítaný do denních sazeb. Vzhledem k tomu, že se soud podle § 38 trestního zákoníku musí řídit zásadou přiměřenosti trestních sankcí, měl by být peněžitý trest za přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle ust. § 274 odst. 1 trestního zákoníku, blíže spodní hranici peněžitého trestu, a to i s analogickým přihlédnutím k sankci hrozící

za přestupek spočívající v řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky podle ust. § 125c odst. 1, písm. b) ZOSP (pokuta 2.500–20.000 Kč), neboť mezi přestupkem a trestným činem je zde relativně malá hranice.

Veřejné soudní statistiky nezahrnují výše uložených peněžitých trestů za konkrétní trestné činy, aby tak nepodněcovaly nelibost veřejnosti, která nezná okolnosti konkrétních případů a obecně je nespokojena s nedostatečnou výší trestu. Další důvod je, aby nevznikla tzv. „kalkulačka“ peněžitých trestů pro konkrétní trestné činy, neboť soud musí vždy přihlížet podle § 39 trestního zákoníku i k dalším skutečnostem odůvodňující výši trestu (například majetkové poměry pachatele, či jeho dosavadní život, následky činu apod.) a upravit tak trest „na míru“ pachateli. Zde však vidím potenciální problém, zejména v ovlivnění výměry a druhu trestu osobností soudce (vnější nebo vnitřní vlivy) a nejednotností rozhodovací praxe soudů.

O problematiku trestání trestných činů v dopravě se dlouhodobě zajímám a pro tyto účely si od roku 2018 z trestních příkazů anonymně zapisuji druhy a výše trestů za přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle ust. § 274 odst. 1 trestního zákoníku zpracovaných ve zkráceném přípravném řízení podle ust. § 179a a násl. trestního zákoníku na OO PČR Pardubice 2. Trestní příkazy se doručují v elektronické formě policejní evidencí ETR od soudu cestou státního zastupitelství, jako zpětná vazba. Policie s trestními příkazy nijak dál nepracuje ani je nezapisuje do policejních statistik.

Od 1.1.2018 do 31.7.2020 bylo na OO PČR Pardubice 2 ukončeno celkem 38 trestných činů podle ust. § 274 odst. 1 trestního zákoníku zpracovaných ve zkráceném přípravném řízení podle ust. § 179a trestního zákoníku (bez přitěžujících okolností, nejedná se tedy o všechny evidované trestné činy tohoto druhu). Jednalo se o řidiče, u kterých byla prokázána hladina 1,1–3,08 ‰ alkoholu v dechu. Z toho ve 33 případech soud uložil peněžitý trest v rozmezí 20.000 Kč–40.000 Kč, průměrně 25.000 Kč, a k tomu zákaz řízení motorových vozidel v rozmezí od 1 do 4 let, průměrně 1,5 roku. Ve třech případech místo peněžitého trestu uložil jako hlavní trest podmíněné odnětí svobody, v jednom případě vyhoštění a v jednom případě obecně prospěšné práce.

Tímto šetřením tak byla u těchto případů ověřena zásada přiměřenosti podle ust. § 38 trestního zákoníku. Provedené šetření bylo provedeno za účelem položení objektivní otázky do dotazníkového šetření k názoru řidičů na trestání přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky.

4 Zjišťování návykových látek v lidském organismu

Od 1.1.2009 jsou řidiči povinni podrobit se na výzvu příslušníka Police ČR, příslušníka Vojenské policie, zaměstnavatele, jeho ošetřujícího lékaře nebo strážníka obecní policie orientačnímu vyšetření a odbornému lékařskému vyšetření, není-li ovlivněn alkoholem či jinou návykovou látkou. Orientačním vyšetřením se rozumí dechová zkouška, odběr slin, sůl z kůže nebo sliznic, nebo jiný obdobně účinný způsob. Za odborné lékařské vyšetření je od uvedeného data považované cílené klinické vyšetření lékařem a podle jeho ordinace provedení dechové zkoušky, odběru vzorků biologického materiálu nebo jiného obdobně účinného vyšetření. (Kočí, 2009, s. 63–64)

Oprávnění policistů namátkově zastavovat vozidla a provádět silniční kontroly upravuje § 124 ZOSP. Oprávnění zastavit vozidlo má dle ust. § 79 ZOSP i strážník obecní policie, ale pouze v případě podezření ze spáchání přestupku týkajícího se bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích.

Oprávnění policie zjišťování návykových látek u osob je upraveno v zákoně č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. K sjednocení postupu policistů je upraven interním aktem řízení v ZP PP č. 160/2009 Sb., ten je však určen pouze pro vnitřní potřebu a v podstatě kopíruje manuál k dechovým analyzátorům.

4.1 Zjišťování přítomnosti alkoholu

V dnešní době slouží policii ke zjištění alkoholu v dechu dechový analyzátor německé značky Dräger Alcotest 7510. Ve výjimečných případech se ještě můžeme setkat se starším modelem Dräger Alcotest 7410. Přístroje se pro uživatele liší designem a uživatelským prostředím, funkce jsou však téměř totožné. Přístroj umožňuje provedení bezkontaktní orientační dechové zkoušky a za užití hygienicky zabaleného náustku přesné dechové zkoušky, která měří přítomnost alkoholu v dechu v přesnosti na setiny promile. (Dräger, 2020, online)

Přesnou metodiku postupu vydal Český metrologický institut – Oblastní inspektorát Praha, dokumentem „*Pracovní postup č. 114-MP-C008-08, Metodiky měření alkoholu v dechu pro analyzátory alkoholu v dechu*“.

Přístroji měří množství alkoholu ve vydechovaném vzduchu z plic, a proto je možné měření ovlivnit, například požitím jídla či tekutin před zkouškou. Tzn. 15 minut před

zkouškou by testovaná osoba neměla nic jíst či pít a v případě pozitivní dechové zkoušky musí být výsledek měření potvrzen opakovanou dechovou zkouškou provedenou po 5 až 10 minutách od první dechové zkoušky. Protože jsou přístroje opakovaně používány, podléhají pravidelným kalibračním a ověřovacím zkouškám, které provádějí certifikované firmy. Protokoly o kalibraci a zkoušce, které musí být na místě kontroly, se pak používají jako důkazní prostředky. (Dräger, 2020, online)

Dechová zkouška kalibrovaným přístrojem má sice status odborného měření, platná legislativa však neumožňuje provést měření proti vůli testované osoby. Stejně je tomu i v případě nutnosti odběru krve ke zjištění hladiny návykové látky, kdy ust. § 114 a násl. TŘ, o prohlídce těla a jiných podobných úkonech, sice osobě ukládá povinnost podrobit se takovému odběru, ale naopak bez souhlasu této osoby neumožňuje provést odběr standartním způsobem (odběr jehlou lékařem), neboť takový úkon zasahuje do tělesné integrity. Osoba tak může být nucena pouze hrozící pokutou za neuposlechnutí výzvy k podrobení se úkonu.

Při provedení měření tak mohou nastat následující situace:

- a) Dechová zkouška je pozitivní → je třeba ji nejdříve po pěti minutách pro kontrolu zopakovat. V případě, že je rozdíl mezi dechovými zkouškami do 10 %, není třeba dalšího zkoumání a poslední naměřená hladina se bere jako výsledná.
- b) Dechová zkouška je pozitivní a rozdíl mezi první a druhou dechovou zkouškou je větší než 10 % → provede se třetí dechová zkouška, přičemž pokud je rozdíl mezi druhou a třetí zkouškou menší než 10 %, není třeba dalšího zkoumání a poslední naměřená hladina se bere jako směrodatná.
- c) První a druhá dechová zkouška je pozitivní, rozdíl mezi první a druhou, druhou a třetí je větší než 10 % → řidič musí být policistou vyzván k odběru biologického materiálu.
- d) Řidič nesouhlasí s naměřenou hladinou alkoholu v dechu → má právo na vlastní náklady provést odběr biologického materiálu.
- e) Řidič odmítne podrobení se dechové zkoušce, či odběru biologického materiálu → přestupek podle § 125c odst. 1, písm. d) ZOSP.

- f) Řidič po provedení pozitivní dechové zkoušky odmítne podrobení se další dechové zkoušce či odběru biologického materiálu → postup podle poslední naměřené hodnoty (trestní či přestupkové řízení).
- g) V případě nemožnosti dání souhlasu či nesouhlasu řidiče (například po těžké autonehodě, kóma apod.) se odebírá nitrožilní krev a postupuje se podle výsledku zjištěné hladiny alkoholu v krvi.

Obrázek 1: přístroj Dräger 7510 s výměnným náustkem
Zdroj: Dräger, 2020, online

4.2 Zjištění jiné návykové látky

Ke zjištění jiné návykové látky se u Policie ČR celorepublikově používá tester německé značky Securetec DrugWipe 5S. Tester je jednorázový a výsledek zkoušky je pouze orientační, není tedy vhodný jako důkazní prostředek. V praxi se rovněž setkávám s pozitivním výsledkem testeru na látky podobné molekulárním složením, které však nelze považovat za návykové látky podle § 130 TZ. S opačnými případy, tj. negativní výsledek testeru a pozitivní nález v krvi osoby podezřelé, se za standartní situace téměř nelze setkat.

Testerem je možné zjistit přítomnost návykových látek ze třech skupin:

- a) Kanabis (Marihuana/Hašiš/THC).
- b) Amfetamin/Metamfetamin/Extáze.
- c) Kokain/Crack, Opiáty (Morfin/Heroin).

Testery se stále vyvíjí podle aktuálního trendu zneužívaných drog.

Vzorek se odebírá stěrem slin z dutiny ústní, a to z vnitřní strany tváří a jazyka. Před odebíráním vzorku z dutiny ústní je opět nutné pamatovat na možné ovlivnění zkoušky. Proto je důležité 15 minut před zkouškou nic nejíst ani nepít. Vyhodnocení pak probíhá pomocí odečítání z kontrolních linek, které se na základě chemické reakce s účinnou látkou zvýrazňují. Protože se jedná pouze o orientační test, je nutné, aby v případě pozitivního nálezu policista vyzval osobu k odběru biologického materiálu. Biologický materiál (krev a moč) se odborně odebírá ve specializovaných zdravotnických zařízeních a následně se provádí rozbor v toxikologických laboratořích. (Saliva, 2020, online)

Při silniční kontrole a výzvě řidiče mohou nastat následující situace:

- a) Řidič se na výzvu podrobí testu a odběru biologického materiálu → postup podle výsledku laboratorního zkoumání (přestupkové či trestní řízení). V případě laboratorního potvrzení pozitivního výsledku orientačního testu se dále laboratorně zkoumá objem konkrétní návykové látky v odebraném krevním vzorku.
- b) Řidič se podrobí testu, ale odmítne odběr biologického materiálu → přestupek dle ust. § 125c odst. 1, písm. d) ZOSP.
- c) Řidič odmítne podrobení se testu i odběru biologického materiálu. → přestupek dle ust. § 125c odst. 1, písm. d) ZOSP.
- d) Řidič odmítne podrobení se orientačnímu testu, ale žádá nebo souhlasí s odběrem biologického materiálu. I zde je naplněna skutková podstata přestupku dle ust. § 125c odst. 1, písm. d) ZOSP.

Obrázek 2: jednorázový tester DrugWipe 5S s obalem
Zdroj: Securetech, 2020, online

5 Průzkum názorů na trestání řízení vozidla pod vlivem návykové látky

5.1 Projekt průzkumu

Cíl průzkumu

Hlavním cílem empirického šetření bakalářské práce je zjistit názory řidičů na zákonné možnosti trestání protiprávního jednání spočívající v řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky ve formě přestupku či trestného činu, a dále přestupku odmítnutí podrobení se vyšetření, popřípadě lékařského vyšetření s následným odběrem biologického materiálu, ke zjištění hladiny konkrétní látky, kterou je řidič ovlivněn. V souvislosti s hlavním cílem byly stanoveny cíle vedlejší, a to zjistit právní povědomí o přestupku odmítnutí podrobení se vyšetření a postoj k takovému přestupku a další názory k toleranci návykových látek za volantem.

Na základě studia odborné literatury, výzkumných projektů a vlastních zkušeností z profese policisty, byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: Více než 75 % řidičů se domnívá, že přestupkové sankce za řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek jsou příliš nízké.

Hypotéza č. 2: Více než 75 % řidičů se domnívá, že trestní sankce za řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek jsou příliš nízké.

Hypotéza č. 3: Více než 75 % řidičů se domnívá, že přestupkové sankce za odmítnutí se podrobení testu či lékařského vyšetření jsou příliš nízké.

Hypotéza č. 4: Více než 50 % řidičů neví, že odmítnutím dechové zkoušky či lékařského vyšetření se dopouštějí pouze přestupku.

Hypotéza č. 5: Více než 75 % řidičů nesouhlasí s tím, že odmítnutí podrobení se dechové zkoušce či lékařskému vyšetření je pouze přestupek.

Hypotéza č. 6: Více než 75 % řidičů by se v případě jízdy pod vlivem odmítlo podrobit dechové zkoušce či lékařskému vyšetření.

Hypotéza č. 7: Více než 90 % dotazovaných řidičů nikdy neřídilo vozidlo pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky.

Hypotéza č. 8: Více než 80 % řidičů považuje za vhodné, aby byla nulová tolerance alkoholu či jiných návykových látek za volantem.

H 1, 2, 3: Hypotézy jsou podloženy mezinárodním srovnávacím projektem Evropské unie SARTRE 3 (Social Attitudes to Road Traffic Risk in Europe), publikovaném v roce 2004, kterého se zúčastnilo 23 evropských zemí včetně České republiky. Dotazníkové šetření provedené v České republice proběhlo v době od 22.11.2002 do 12.12.2002. Autoři průzkumu došli k závěru, že 91 % řidičů si přeje přísnější tresty za řízení vozidla pod vlivem návykových látek.

H 4, 5, 6: Hypotézy vycházejí z vlastních zkušeností z povolání policisty. Řidiči často neví, že je vůbec možné odmítnout podrobení se dechové zkoušce, testu na drogy, či lékařskému vyšetření a že se jedná „pouze“ o přestupek. Osoby podezřelé ze spáchání přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky při procesních úkonech spontánně uvádějí, že by dechovou zkoušku či lékařské vyšetření raději odmítli. Na druhou stranu uvádějí, že by takové odmítnutí nemělo být umožněno, nebo by mělo být trestným činem. Majetnější pachatelé odmítají lékařské vyšetření z důvodu téměř stejné finanční sankce jako v trestním řízení a dělnické profese tak činí z důvodu absence záznamu v rejstříku trestů, což jim v budoucnu usnadní hledání zaměstnání.

H 7: Hypotéza č. 7 byla podložena mezinárodním srovnávacím projektem Evropské unie SARTRE 3. Autoři průzkumu došli k závěru, že 79,8 % řidičů nikdy neřídilo vozidlo po požití alkoholu. Hypotéza byla stanovena s ohledem na skutečnost, že v některých evropských zemích je oproti České republice drobná tolerance alkoholu, což mohlo výsledky zkreslit, navíc do původního průzkumu SARTE 3 nebyl zahrnut dotaz na užívání jiných návykových látek. Do hypotézy byl rovněž zahrnut i trend dlouhodobě klesající spotřeby alkoholu.

H 8: Hypotéza je podložena mezinárodním srovnávacím projektem Evropské unie SARTRE 3. Původní otázky byly formulovány jiným způsobem, neboť se tykaly celé Evropy, kde v některých státech je drobná tolerance alkoholu. Pokud bychom odpovědi šetření SARTRE 3 vztáhli na Českou republiku, tak 83,7 % řidičů by si přála nulovou toleranci alkoholu.

Výzkumná metoda

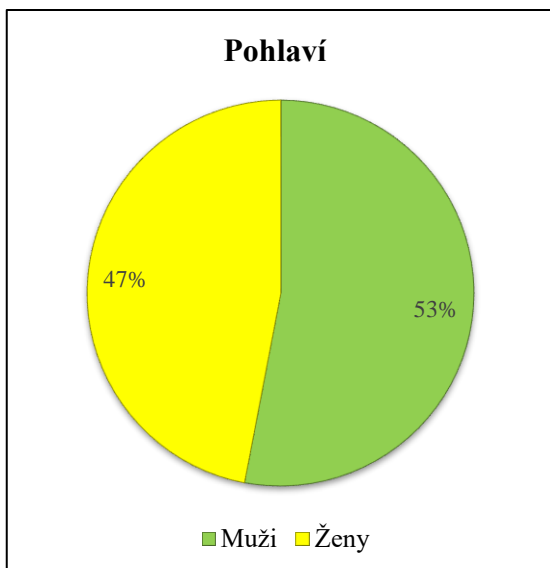
Pro ověření uvedených hypotéz jsem použil kvantitativní výzkumnou metodu. Vzhledem k tomu, že k dosažení účelu sledovaného výzkumem, bude potřeba získání velkého množství dat, použil jsem pro tento účel metodu dotazníkového šetření, které zajistí požadované odpovědi při malé investici času. Dotazník lze považovat za nejefektivnější metodu zjišťování údajů od velkého množství respondentů, jedná se také o nejfrekventovanější využívanou metodu. Dle metodologie konstrukce dotazníku byl dotazník rozdělen na vstupní část, s otázkami k osobě respondenta, které uvedou respondenta do problematiky a druhou část, která obsahuje vlastní otázky, od jednodušších po složitější. (Gavora, 2010, s. 121–122)

Dotazník je vlastní konstrukce s oporou o dotazníkové šetření provedené v rámci srovnávacího projektu Evropské unie SARTE 3. Dotazník byl vytvořen online, skrze webové rozhraní www.click4survey.cz, přičemž následná distribuce byla realizována distribučním kanálem prostřednictvím sociálních sítí Facebook, Twitter a sdílením odkazu cestou elektronické pošty. Distribuční mechanismus online dotazníku zabraňoval opakovanému vyplnění dotazníku stejnou osobou a umožňoval návrat k rozepsanému dotazníku či změnu odpovědí. Části respondentů byl dotazník předložen písemně. Celkově bylo rozdáno či otevřeno 300 dotazníků, přičemž po vyřazení nekompletně vyplněných dotazníků a vyfiltrování respondentů podle preferované cílové skupiny, bylo použito 135 dotazníků, tedy 45 %.

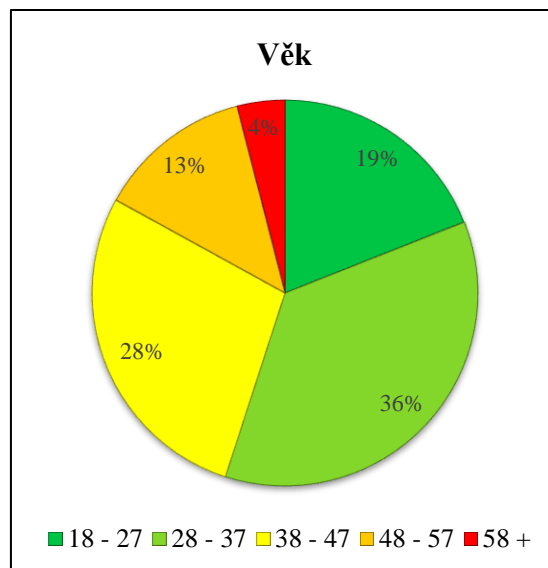
5.2 Výběrový soubor a průběh šetření

Pro dosažení účelu sledovaného výzkumem byli jako výběrový soubor vybráni aktivní řidiči, vlastníci alespoň jednu skupinu řidičského oprávnění, kteří za jeden kalendářní rok ujedou v průměru více než 5.000 km, jako povrchní posouzení řidičských zkušeností. Výzkumný soubor zahrnuje osoby pobývající na území České republiky, osoby mužského i ženského pohlaví, ve věku od 18 let, který je predispozicí pro získání řidičského oprávnění alespoň pro skupinu B. Dotazování probíhalo v době od 1.1.2021 do 31.1.2021.

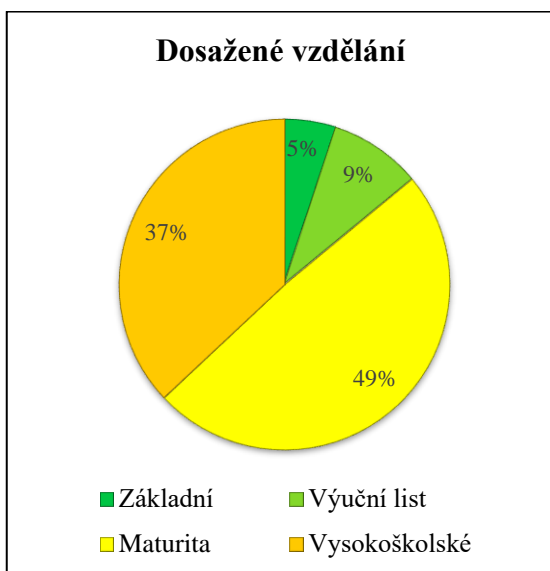
Konečné složení výběrového souboru, tedy 135 respondentů, bylo dále pro hlubší průzkum rozděleno otázkami č. 1, 2, 3 a 5 položenými v dotazníku podle pohlaví (1), věku (2), dosažené vzdělání (3) a počtu najetých km za jeden rok (5).

Graf 1: Pohlaví respondentů
Zdroj: data z dotazníku

Graf 2: Věk respondentů
Zdroj: data z dotazníku

Graf 3: Dosažené vzdělání respondentů
Zdroj: data z dotazníku

Graf 4: Počet najetých kilometrů
Zdroj: data z dotazníku

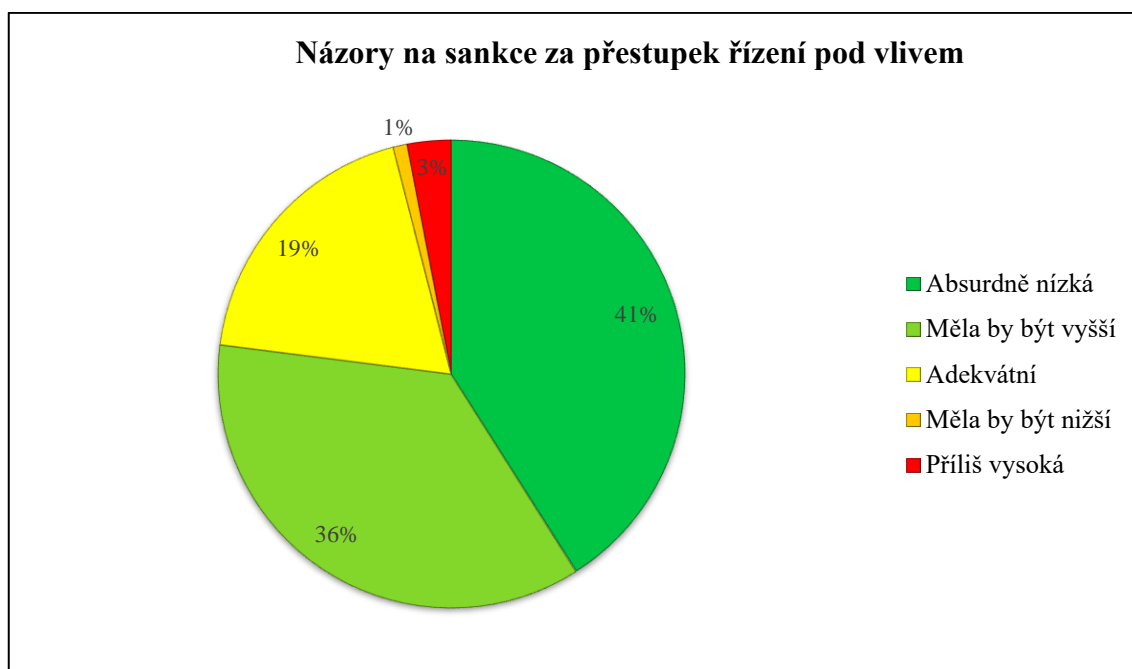
Cílová skupina byla pro účely dalšího zkoumání, mimo stanovené hypotézy, rozdělena podle následujících kritérií: Pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a počet průměrně najetých kilometrů za jeden kalendářní rok. Výběrový soubor obsahoval muže zastoupené 53 % a ženy 47 %. Věkově byl výběrový soubor rozdělen do čtyř kategorií 18–27 let (19 %), 28–37 let (36 %), 38–47 let (28 %), 48–57 let (13 %) a 58 a více let (4 %), a to z důvodu pozdějšího hlubšího zkoumání rozdílů v odpovědích mezi jednotlivými věkovými kategoriemi. Stejně tak byl výběrový soubor rozdělen podle nejvyššího dosaženého vzdělání na základní (5 %), středoškolské – vyučň list (9 %), středoškolské – maturita (49 %), vysokoškolské (37 %). Podle zkušeností řidičů byl výběrový soubor

dále rozdělen podle zkušeností řidičů, hodnocený podle počtu průměrně najetých kilometrů za jeden kalendářní rok na řidiče s nájedem do 15.000 km, kteří byli zastoupení ve 61 % a více než 15.000 km zastoupení ve 39 %. Otázka č. 4 obsahovala dotaz na řidičské oprávnění, což bylo kritérium pro zařazení do výběrového souboru, tedy ve 100 %.

5.3 Analýza a interpretace výsledků

Hypotéza č. 1: Více než 75 % řidičů se domnívá, že přestupkové sankce za řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek jsou příliš nízké. K hypotéze se vztahuje otázka č. 10.

Otázka č. 10: Za přestupek spočívající v řízení vozidla pod vlivem návykové látky či alkoholu je možno uložit pokutu 2.500–20.000,- Kč a zákaz činnosti na dobu od 6 měsíců do 1 roku.

Graf 5: Názory na sankce za přestupek řízení pod vlivem

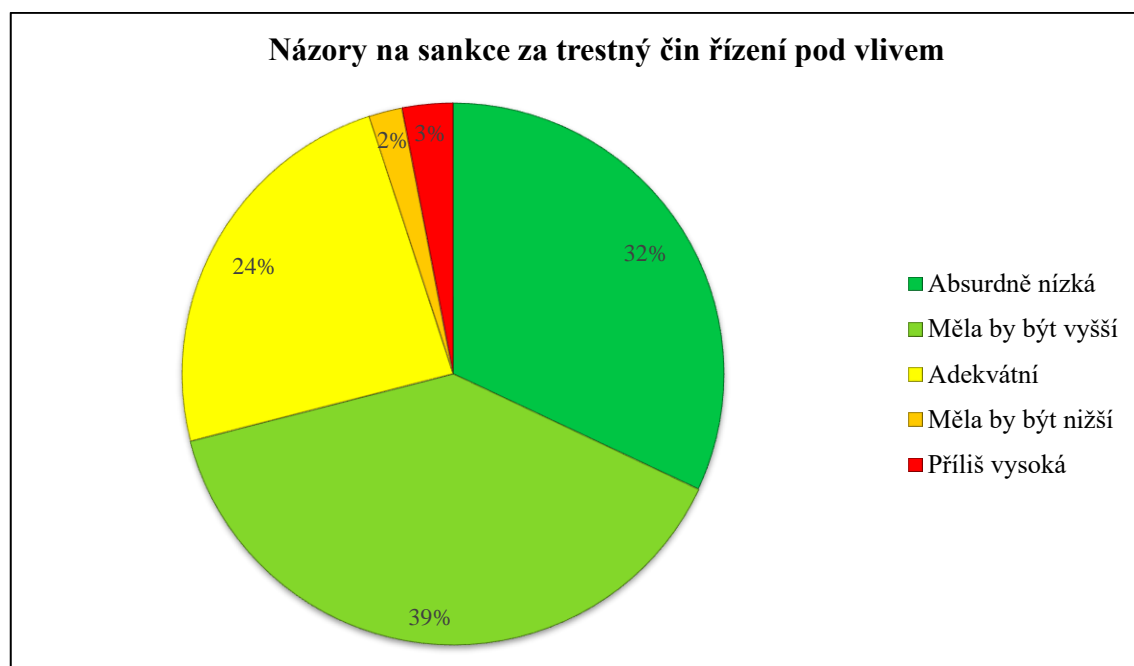
Zdroj: data z dotazníku

Na základě provedeného dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 41 % dotazovaných uvádí sankci za tento přestupek jako absurdně nízkou a 36 % uvádí, že by sankce měla být vyšší. Názor, že je hrozící sankce příliš vysoká sdílí 3 % dotazovaných a 1 % respondentů se domnívá, že by pouze měla být sankce o trochu nižší. Mezi těmito skupinami stojí 19 % respondentů, kteří jsou toho názoru, že je hrozící sankce nastavena adekvátně protiprávnímu jednání. Vzhledem k tomu, že provedeným šetřením bylo

zjištěno, že 77 % respondentů (zahrnutý názory, že sankce je absurdně nízká v 41 % a že by měla být vyšší v 36 %) sdílí názor, že jsou přestupkové sankce za řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek nízké, **hypotéza č. 1 se provedeným průzkumem potvrdila.**

Hypotéza č. 2: Více než 75 % řidičů se domnívá, že trestní sankce za řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek jsou příliš nízké. K hypotéze se vztahuje otázka č. 11.

Otázka č. 11: Za trestný čin spočívající v řízení vozidla pod vlivem návykové látky či alkoholu může být řidič potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem (2.000–36.500.000,- Kč) nebo zákazem činnosti (1 rok–10 let). V praxi je za standartních podmínek a bez přitěžujících okolností tento skutek trestaný částkou 20.000–40.000,- Kč a 1–4 roky zákaz řízení motorových vozidel. V některých případech je od peněžitého trestu upuštěno a místo něho je uložen podmíněný trest odnětí svobody.

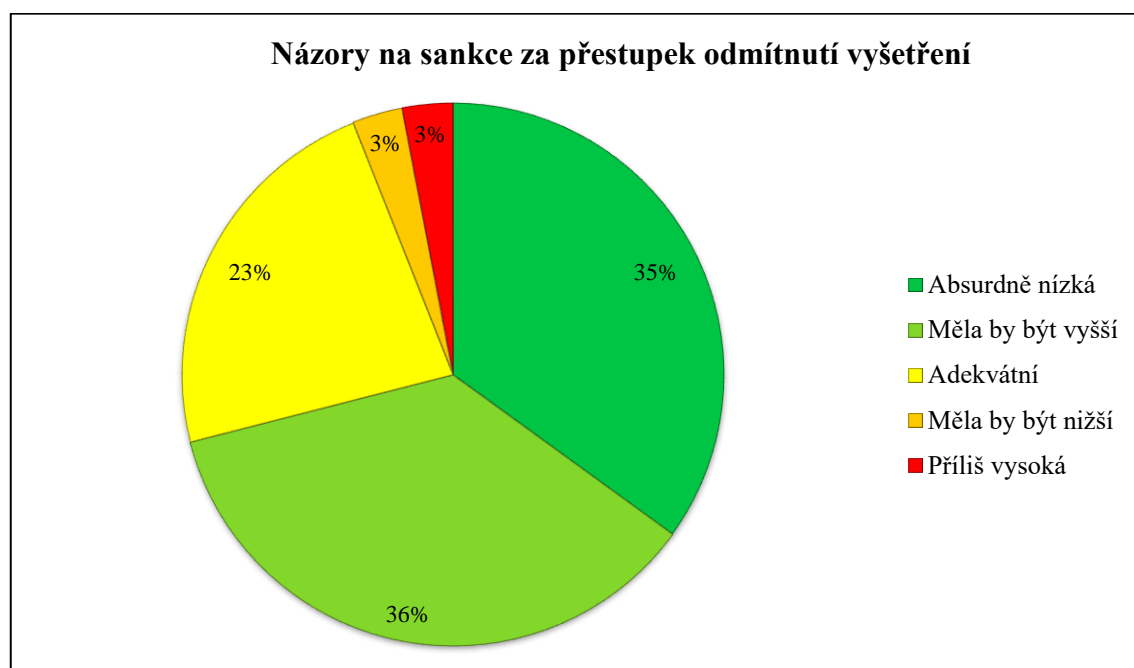
Graf 6: Názory na sankce za trestný čin řízení pod vlivem
Zdroj: data z dotazníku

Celá položka byla formulována takový způsobem, aby respondent ve svém názoru přihlédl, nejen k možnostem trestání dle trestního zákoníku, ale také k rozhodovací praxi soudů. Z grafu lze vyčíst, že 32 % dotazovaných uvádí sankci za tento trestný čin jako absurdně nízkou a 39 % uvádí, že by sankce měla být vyšší. Názor, že je hrozící sankce příliš vysoká sdílí 3 % dotazovaných a 2 % respondentů se domnívá, že by pouze měla

být sankce o trochu nižší. Mezi těmito skupinami stojí 24 % respondentů, kteří jsou toho názoru, že je hrozící sankce nastavena adekvátně protiprávnímu jednání. Vzhledem k tomu, že provedeným šetřením bylo zjištěno, že 71 % respondentů (zahrnutý názory, že sankce je absurdně nízká v 32 % a že by měla být vyšší v 39 %) sdílí názor, přestupkové sankce za řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek jsou příliš nízké, **hypotéza č. 2 se tedy provedeným průzkumem nepotvrdila.**

Hypotéza č. 3: Více než 75 % řidičů se domnívá, že přestupkové sankce za odmítnutí se podrobení testu či lékařského vyšetření jsou příliš nízké. K hypotéze se vztahuje otázka č. 12.

Otázka č. 12: Za přestupek spočívající v odmítnutí podrobení se vyšetření, zda při řízení vozidla nebyl řidič ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou, je možno uložit pokutu 25.000–50.000,- Kč a zákaz činnosti na dobu od 1 roku do 2 let.

Graf 7: Názory na sankce za přestupek odmítnutí vyšetření

Zdroj: data z dotazníku

Z grafu lze vyčíst, že 35 % dotazovaných uvádí sankci za tento trestný čin jako absurdně nízkou a 36 % uvádí, že by sankce měla být vyšší. Názor, že je hrozící sankce příliš vysoká sdílí 3 % dotazovaných a 3 % respondentů se domnívá, že by pouze měla být sankce o trochu nižší. Mezi těmito skupinami stojí 23 % respondentů, kteří jsou toho názoru, že je hrozící sankce nastavena adekvátně protiprávnímu jednání. Vzhledem k tomu, že provedeným šetřením bylo zjištěno, že 71 % respondentů (zahrnutý názory, že

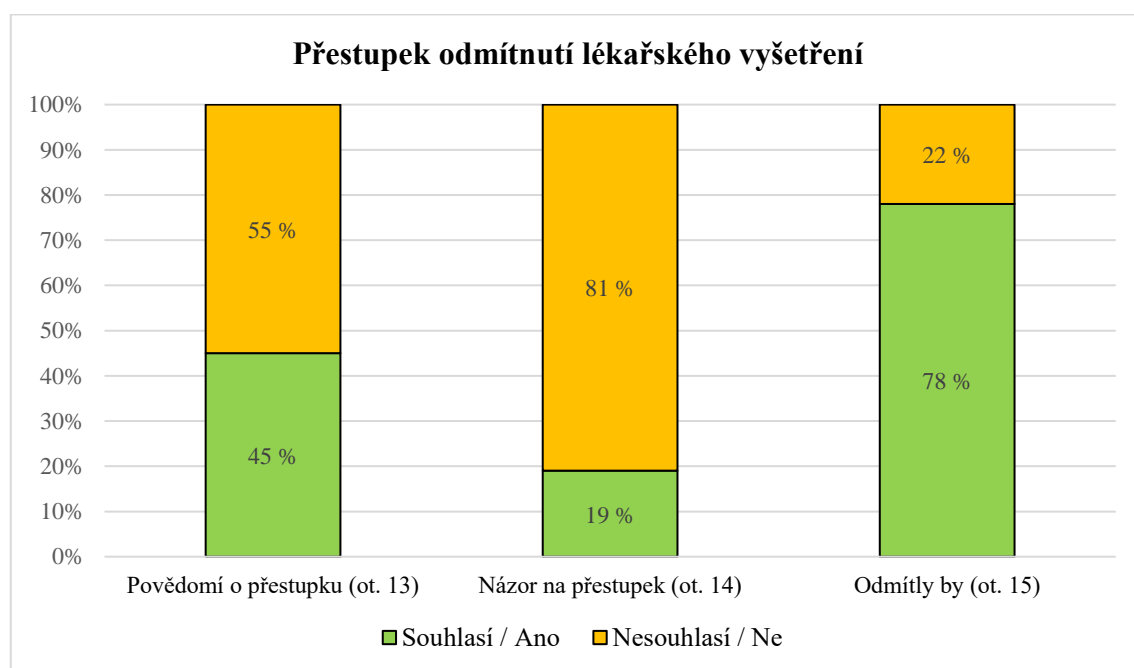
sankce je absurdně nízká v 35 % a že by měla být vyšší v 36 %) sdílí názor, že jsou přestupkové sankce za řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek příliš nízké, **hypotéza č. 3 se provedeným průzkumem také nepotvrdila.**

Hypotéza č. 4, 5, 6: Více než 50 % řidičů neví, že odmítnutím dechové zkoušky či lékařského vyšetření se dopouštějí pouze přestupku (4). Více než 75 % řidičů nesouhlasí s tím, že odmítnutí podrobení se dechové zkoušce či lékařskému vyšetření je pouze přestupek (5). Více než 75 % řidičů by v případě jízdy pod vlivem raději volilo toto odmítnutí (6). K hypotézám se vztahují otázky č. 13, 14, 15.

Otázka č. 13: Věděli jste, že je vůbec možné odmítnutí dechové zkoušky či lékařského vyšetření a že se jedná pouze o přestupek?

Otázka č. 14: Jaký je Váš názor na přestupek odmítnutí dechové zkoušky či lékařského vyšetření a projednání věci ve správním řízení? (a vyhnout se trestnímu řízení).

Otázka č. 15: Odmítli byste dechovou zkoušku či lékařské vyšetření v případě jízdy pod vlivem?

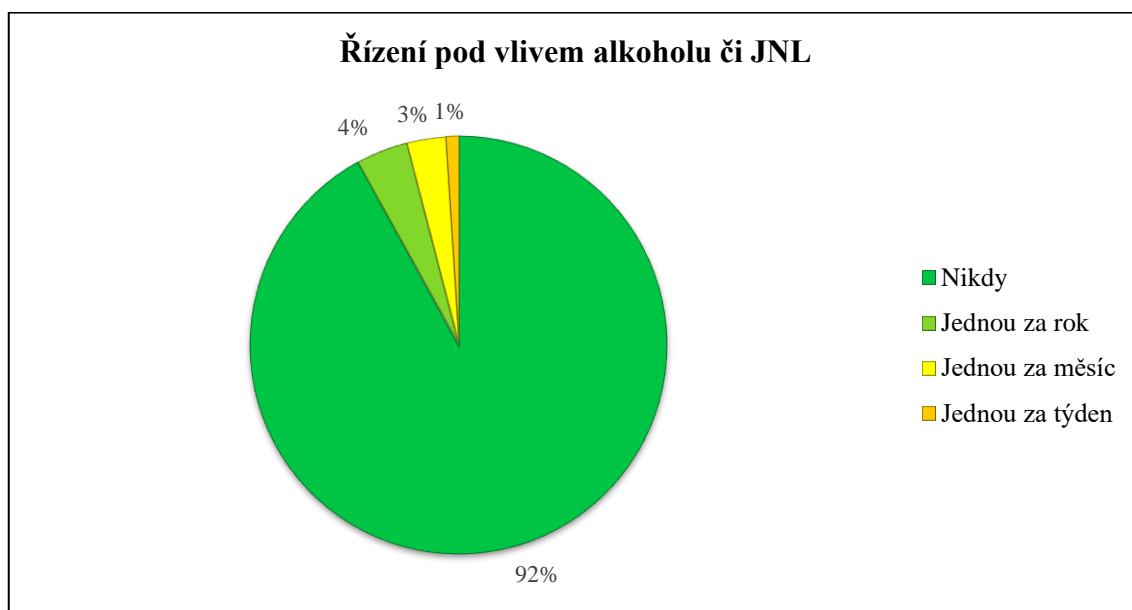
Graf 8: Přestupek odmítnutí lékařského vyšetření
Zdroj: data z dotazníku

Provedeným průzkumem bylo zjištěno, že skutečně nadpoloviční většina řidičů (55 %) nemá povědomí o tom, že odmítnutí dechové zkoušky či lékařského vyšetření je pouze přestupek. Z dotazovaných celkem 81 % nesouhlasí s tím, že odmítnutí dechové zkoušky

či lékařského vyšetření pouze přestupek. Na druhou stranu 78 % řidičů by tuto možnost volilo v případě řízení vozidla pod vlivem návykové látky. **Hypotézy č. 4, 5 a 6 se tímto potvrdily.**

Hypotéza č. 7: Více než 90 % dotazovaných řidičů ani jednou neřídilo vozidlo pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky. K hypotéze se vztahuje otázka č. 8.

Otázka č. 8: Jak často řídíte motorové vozidlo bezprostředně po užití třeba jen malého množství alkoholu či jiné návykové látky?

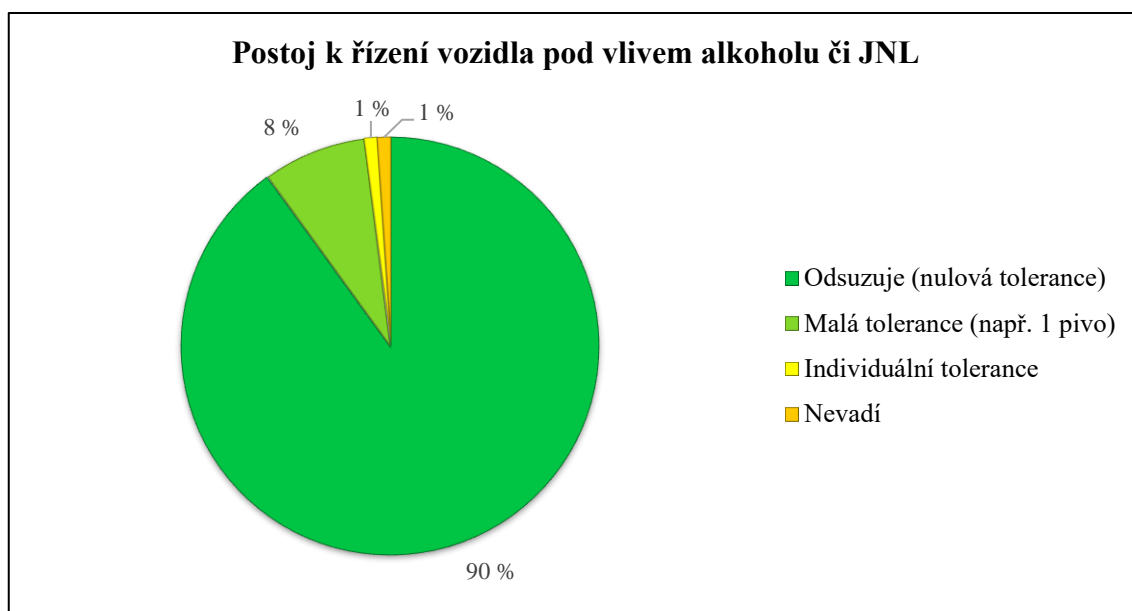
Graf 9: Řízení pod vlivem alkoholu či JNL

Zdroj: data z dotazníku

V dotazníku byly odpovědi rozděleny podle orientační frekvence řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek, přičemž 92 % respondentů uvedlo, že nikdy neřídili vozidlo pod vlivem. 4 % uvedlo frekvenci jednou za rok, 3 % jednou za měsíc, a 1 % jednou za týden. Odpovědi několikrát týdně a téměř každý den zůstaly bez odpovědí. Na základě výsledku provedeného průzkumu lze konstatovat, že se **hypotéza tímto potvrdila.**

Hypotéza č. 8: Více než 80 % řidičů považuje za vhodné, aby byla nulová tolerance alkoholu či jiných návykových látek za volantem. K hypotéze se vztahuje otázka č. 9.

Otázka č. 9: Jaký je Váš postoj k řízení vozidla pod vlivem návykové látky?

Graf 10: Postoj k řízení vozidla pod vlivem alkoholu či JNL
Zdroj: data z dotazníku

Výzkumem bylo zjištěno, že 90 % řidičů by si přálo zachovat nulovou toleranci a pouze 8 % řidičů uvedlo, že by měla být pevně stanovená tolerance, 1 % se domnívá, že by měla být stanovena individuální tolerance, pro každého jednotlivce zvlášť a 1 % řidičů uvádí, že je jim to jedno. **Hypotéza byla tímto potvrzena.**

5.4 Diskuse

Hlavním cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit názory řidičů na sankce za protiprávní jednání spočívající v řízení vozidla pod vlivem návykové látky a odmítnutí podrobení se testu či lékařskému vyšetření. Vedlejším cílem bylo od respondentů zjistit celkové povědomí a názor na přestupek spočívající v odmítnutí podrobení se vyšetření ke zjištění hladiny návykové látky a celkový postoj k toleranci návykových látek za volantem. Na základě studia odborné literatury a tematických výzkumů a vlastních zkušeností z profese policisty bylo stanoveno celkem 8 hypotéz, které měly být potvrzeny či vyvráceny daty získanými kvantitativní výzkumnou metodou ve formě dotazníkového šetření. Okruh respondentů se skládal z aktivních řidičů starších 18 let, vlastních jakékoliv řidičské oprávnění a kteří za jeden kalendářní rok najedou motorovým vozidlem minimálně 5.000 km. Do výzkumného šetření bylo zahrnuto celkem 135 respondentů.

H 1, 2, 3, a s nimi spojené otázky č. 11, 12, 13, měly za úkol zjistit názor řidičů na sankce za (1) přestupek spočívající v řízení vozidla pod vlivem návykové látky, (2) trestný čin spočívající v řízení vozidla pod vlivem návykové látky a (3) přestupek spočívající

v odmítnutí podrobení se testu či lékařskému vyšetření. K jednotlivým tématům byly stanoveny hypotézy s tvrzením, že 75 % řidičů se domnívá, sankce za uvedené protiprávní jednání jsou příliš nízké.

Stanovené hypotézy byly podloženy mezinárodním srovnávacím projektem Evropské unie SARTRE 3 (Social Attitudes to Road Traffic Risk in Europe), publikovaném v roce 2004, kterého se zúčastnilo 23 evropských zemí včetně České republiky. Dotazníkové šetření provedené v České republice proběhlo v době od 22.11.2002 do 12.12.2002. Autoři průzkumu došli k závěru, že 91 % řidičů si přeje přísnější tresty za řízení vozidla pod vlivem návykových látek.

Přestupek spočívající v odmítnutí podrobení se testu či lékařskému vyšetření do výzkumu SARTRE 3 úplně nezapadá, neboť v každé zemi se na odmítnutí vyšetření pohlíží jinak, přičemž se může jednat o trestný čin či přestupek, nebo se vůbec nemusí vykazovat ve statistikách jako podezření na jízdu pod vlivem návykových látek. Důvody odmítnutí mohou být různé a řidič toto nemusí nijak zdůvodňovat. Ať je to nedůvěra v policii, či strach z jehel, tak z praxe policisty mohu konstatovat, že nadpoloviční většina řidičů, u kterých jsou jasné indicie, že užívají návykové látky, vyšetření odmítne. Tento přestupek je dlouhodobě zastoupen téměř ve stejném množství (4722 v roce 2019) jako přestupek řízení pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek (5658 v roce 2019), jak jsem uvedl ve výzkumu ve své seminární práci s názvem Řízení vozidla pod vlivem návykové látky jako sociálně patologický jev (s. 17, 2020). Z tohoto důvodu byla tato otázka zařazena.

Zatímco sankce za přestupek, jsou v relativně malém rozpětí (řízení pod vlivem pokuta 2.500–20.000,- Kč a zákaz činnosti od 6 měsíců do 1 roku; odmítnutí vyšetření pokuta 25.000–50.000,- Kč a zákaz činnosti od 1 roku do 2 let), v případě trestného činu je situace odlišná. TZ zná řízení vozidla od vlivem návykové látky jako přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle ust. § 274 odst. 1, který umožňuje skutek potrestat uložením trestu odnětí svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel. V praxi je pak analogicky s přestupkovou sankcí ukládán peněžitý trest a vedle něho je uložen zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel. Trest odnětí svobody se v praxi za běžných podmínek neukládá. Vzhledem k tomu, že TZ teoreticky umožňuje uložit peněžitý trest v rozmezí 2.000–36.500.000,- Kč a zákaz činnosti v době trvání od 1 roku do 10 let, byl pro ověření zásady přiměřenosti podle ust. § 38 trestního zákoníku, proveden malý průzkum trestních příkazů

ukládáných Okresním soudem v Pardubicích, blíže rozvedený v kapitole 3.2, kterým bylo zjištěno za tento přečin ukládání peněžitých trestů v rozmezí 20.000 Kč–40.000 Kč a zákaz činnosti od 1 roku do 4 let. Výsledky průzkumu byly prezentovány v dotazníku pro vytvoření objektivního názoru na výše trestu za spáchání tohoto přečinu.

Na základě provedené průzkumu bylo zjištěno, že se 77 % řidičů domnívá, že přestupkové sankce za řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek jsou příliš nízké, čímž byla **potvrzena hypotéza č. 1**. Dále bylo zjištěno, že 71 % řidičů se domnívá, že trestní sankce za řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek jsou příliš nízké, čímž se **hypotéza č. 2 nepotvrdila**. Zde však musíme však brát v úvahu i možnou nejasnost položené otázky, u které nemusí být respondentovi jasné, zda je položen dotaz na možnosti zákona či na rozhodovací praxi soudců. **Hypotéza č. 3**, tedy že více než 75 % řidičů se domnívá, že přestupkové sankce za odmítnutí podrobení se testu či lékařskému vyšetření, jsou příliš nízké, **nebyla potvrzena** s výsledkem 71 %. Stále se však jedná o vysoké procento nesouhlasu.

Vzhledem k tomu, že výběrový soubor zahrnoval široké spektrum respondentů, nabídla se možnost porovnat názory řidičů na hrozící sankce (otázky č. 11, 12, 13), podle jednotlivých kritérií, jako jsou pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a zkušeností řidiče dané počtem najetých kilometrů za jeden rok. Názor na sankce byl dále odstupňován podle míry případného souhlasu či nesouhlasu se sankcí (absurdně nízká, nízká, přiměřená, vysoká, příliš vysoká). Tvrdá data z dotazníku, tedy počty jednotlivých odpovědí podle jmenovaných kritérií, byla dosazena do tabulky č. 5.

Základním předpokladem byla větší empatie k osobě pachatele u osob staršího věku, osob vysokoškolského vzdělání nebo u zkušenějších řidičů, kteří najednou více než 15 000 km za jeden rok, z důvodu předpokladu většího sociálního cítění.

Porovnáním odpovědí jednotlivých skupin respondentů však **nebyl zjištěn žádný významný rozdíl v názorech na hrozící sankce**, přičemž i stupně souhlasu či nesouhlasu byly rozloženy téměř rovnoměrně, bez větších anomálií (viz tabulka č. 5).

Tabulka 5: Rozdělení názorů respondentů podle různých kritérií

			Názory respondentů na hrozící sankce (otázky č. 11/12/13)				
			Absurdně nízká	Nízká	Přiměřená	Vysoká	Příliš vysoká
Složení respondentů	Pohlaví	Muži	24/17/19	29/30/30	13/20/16	01/00/02	04/04/04
		Ženy	32/26/28	20/22/19	12/13/15	00/03/02	00/00/00
	Věk	1827	09/08/10	12/08/08	04/09/06	00/01/02	01/00/00
		2837	20/14/16	16/20/19	10/10/09	00/02/02	03/03/03
		3847	21/13/13	11/17/15	05/07/09	01/00/00	00/01/01
		4857	06/08/08	08/05/05	03/04/04	00/00/00	00/00/00
		58+	00/00/00	02/02/02	03/03/03	00/00/00	00/00/00
	Vzdělání	Základní	02/02/02	02/02/02	03/03/03	00/00/00	00/00/00
		Vyučen	07/05/05	03/04/04	02/03/03	00/02/02	00/03/03
		Maturita	28/18/21	23/30/27	12/13/13	00/02/02	03/03/03
		VŠ	19/18/19	21/16/16	08/14/12	01/01/02	01/01/01
	Najeté km	< 15000	34/25/27	28/31/31	18/23/21	00/02/02	02/01/01
		> 15000	22/18/20	21/21/18	07/10/10	01/01/02	02/03/03

Zdroj: data z dotazníku

H 4, 5, 6 a s nimi spojené otázky č. 16, 17, 18, měly za úkol potvrdit, či vyvrátit, (4) zda více než 50 % řidičů neví, že je možno odmítnout dechovou zkoušku či lékařské vyšetření a že se v takovém případě jedná pouze o přestupek, (5) zda více než 75 % řidičů nesouhlasí s tím, že odmítnutí podrobení se dechové zkoušce či lékařskému vyšetření je pouze přestupek a (6) zda by více než 75 % řidičů v případě jízdy pod vlivem raději volilo odmítnutí takového vyšetření.

Z vlastní zkušenosti policisty mohu konstatovat, že nadpoloviční počet řidičů, ale i ostatních osob, neví, že se v případě odmítnutí dechové zkoušky či lékařského vyšetření při podezření z ovlivnění návykovou látkou, jedná o přestupek, a že české právo bez souhlasu dotčené osoby neumožňuje provést takový odběr biologického materiálu, který by zasáhl do tělesné integrity (standartní odběr krve jehlou). **Hypotéza č. 4 byla potvrzena** s výsledkem 55 %, což nebylo překvapením.

Jednou z právních zásad v českém právním řádu je zásada poučovací. Orgány veřejné moci tak musí dotčené osoby prokazatelně a srozumitelně poučit o jejich právech a povinnostech, a to ve všech stádiích řízení. Stejně je tomu i v případě zjištění řidiče podezřelého z jízdy pod vlivem návykové látky. Řidič je policistou poučen ústně i písemně, a dokonce i podepisuje formulář poučení, ve kterém jsou vyjmenovány právní kvalifikace protiprávních jednání, kterých se může dopustit, včetně hrozících sankcí. I přesto osoby podezřelé z přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle ust. § 274 odst. 1 TZ při procesních úkonech spontánně uvádějí, že by dechovou zkoušku či lékařské vyšetření raději odmítly a neměly by tak záznam v rejstříku trestů. Na druhou stranu uvádějí, že by takové odmítnutí nemělo být umožněno, nebo by mělo být rovněž trestným činem.

V zahraničí je však situace odlišná. Například na Slovensku, se kterým máme společnou nejen právní historii, je odmítnutí podrobení se vyšetření při podezření na jízdu pod vlivem návykové látky trestným činem jako Ohrozenie pod vplyvom návykovej látky podle ust. § 289 odst. 2 zák. č. 300/2005 Z.z. Slovenský Trestný zákon umožňuje takový trestný čin potrestat úplně stejně jako samotnou jízdu pod vlivem návykové látky, která je uvedena v odstavci 1. Jako policista tuto právní úpravu vítám, na druhou se nabízí otázka, zda slovenský právní řád tímto neobchází, či dokonce neporušuje zásadu presumpce nevinny. Rozhodovací praxi slovenských soudů jsem však v této bakalářské práci nezkoumal.

Pokud je tedy na území České republiky zastaven a kontrolován řidič podezřelý z jízdy pod vlivem návykových látek, hraje roli jeho racionální rozhodování, a to mezi odmítnutím vyšetření ke jistění hladiny návykové látky, za cenu vyšší pokuty za přestupek, nebo podrobení se vyšetření a při zjištění překročení tolerančního limitu riskovat záznam v rejstříku trestů, přičemž mu hrozí téměř stejný, nebo i podstatně menší peněžitý trest (s ohledem na další skutečnosti podle § 39 TZ). Ostatní sankce bývají v podstatě stejné – zakázání další jízdy, zadržení řidičského průkazu a zákaz činnosti.

Z tohoto důvodu byla stanovena **hypotéza č. 5**, že více než 75 % řidičů nesouhlasí s tím, že odmítnutí podrobení se dechové zkoušce či lékařskému vyšetření je pouze přestupek, která byla **potvrzena** s výsledkem 81 % a **hypotéza č. 6**, že více než 75 % řidičů by v případě jízdy pod vlivem raději volilo odmítnutí, která byla **potvrzena** 78 %.

H 7, 8 a s nimi spojené otázky č. 8, 9, měly za úkol potvrdit či vyvrátit, (7) zda více než 90 % dotazovaných řidičů ani jednou neřídilo vozidlo pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky, (8) zda více než 80 % řidičů považuje za vhodné, aby byla nulová tolerance alkoholu či jiných návykových látek za volantem. Hypotézy byly podloženy mezinárodním srovnávacím projektem Evropské unie SARTRE 3. Autoři průzkumu došli k závěru, že pouze 79,8 % řidičů nikdy neřídilo vozidlo po požití alkoholu a 83,7 % řidičů by si přálo nulovou toleranci alkoholu za volantem. Hypotézy byly stanoveny s ohledem na skutečnost, že v některých evropských zemích je oproti České republice drobná tolerance alkoholu, což mohlo výsledky zkreslit, navíc do původního průzkumu SARTE 3 nebyl zahrnut dotaz na užívání jiných návykových látek.

Dle výsledků průzkumu SARTRE 3 provedené v zemích EU se Češi, jako národ, který paradoxně dlouhodobě vede žebříčky spotřeby alkoholu na jednotlivce, jeví jako poctivější řidiči než jejich sousedi. Na druhou stranu se policie potýká s velkou mírou recidivy, přičemž výjimkou nejsou ani případy, kdy je osoba přistižena i několikrát při řízení vozidla, než o skutku rozhodne správní orgán či soud.

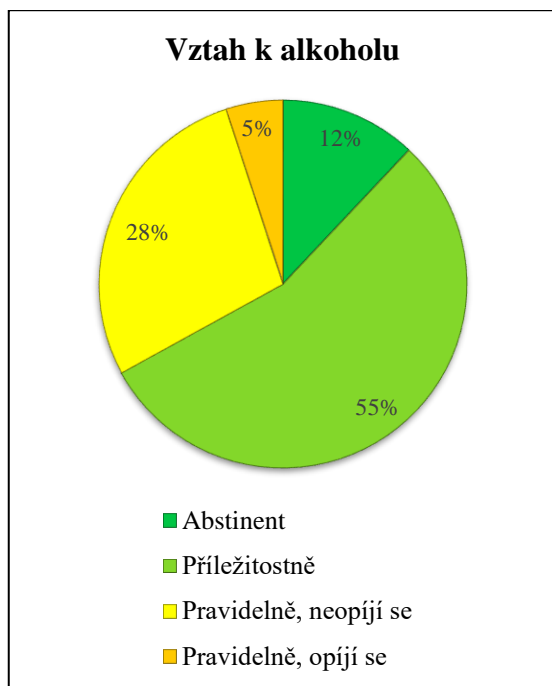
Hypotéza č. 7 byla potvrzena s výsledkem 92 %. Na základě stejných poznatků byla stanovena i **hypotéza č. 8**, tedy že více než 80 % řidičů považuje za vhodné, aby byla nulová tolerance alkoholu či jiných návykových látek za volantem, přičemž byla také **potvrzena** výsledkem 90 %.

V České republice je pití alkoholu i přes významné zdravotní a sociální důsledky běžnou součástí života občanů. Celková národní spotřeba alkoholu tzv. „na hlavu“ se tak promítá i do počtu odhalených řidičů pod vlivem alkoholu. Státní zdravotní ústav v roce 2019, pod vedením PhDr. Ladislava Csémy, provedl rozsáhlý výzkum užívání tabáku a alkoholu v České republice, přičemž průměrná spotřeba čistého alkoholu na osobu za rok činila 7,7 l. Dále pak bylo zjištěno, že pouze 2,4 % respondentů se hlásí k celoživotní abstinenci alkoholu, 12,7 % respondentů abstinuje minimálně jeden rok a 18,2 % respondentů splňuje kritéria organizace WHO pro rizikové až škodlivé pití, za což je považována denní konzumace 60 g alkoholu u mužů a 40 g alkoholu u žen (2020, s. 43–45). Pro porovnání, Kalina (2003, s. 151) uvádí, že riziko návyku a závislosti na alkoholu je již v denní dávce od 20 g u mužů a od 18 g u žen.

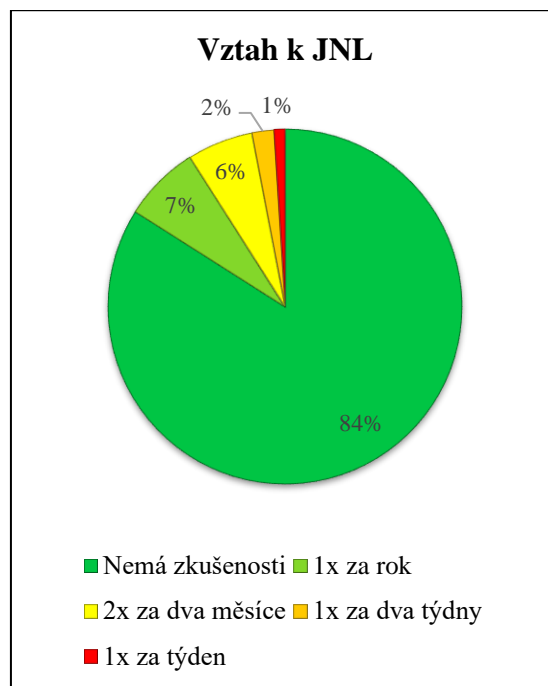
Celková národní spotřeba alkoholu se pak logicky promítá i do počtu zjištěných řidičů, kteří řídili vozidlo pod vlivem alkoholu.

V této souvislosti byly do dotazníku zahrnuty otázky na vztah k požívání alkoholických nápojů a užívání jiných návykových látek.

Otázka č. 6, 7: Jak často pijete alkoholické nápoje? (6) Jaké jsou Vaše zkušenosti s jinými návykovými látkami (lehké i tvrdé drogy)? (7)

Graf 11: Vztah respondentů k alkoholu
Zdroj: data z dotazníku

Graf 12: Vztah respondentů k JNL
Zdroj: data z dotazníku

Otázky č. 6 a 7 byly zaměřeny na vztah k užívání alkoholických nápojů a zkušenosti s jinými návykovými látkami u aktivních řidičů. V případě legálního alkoholu uvedlo 12 % řidičů, že jsou abstinenti, 55 % řidičů pije alkoholické nápoje příležitostně, 28 % pije alkoholické nápoje, ale neopijí se. 5 % dotazovaných řidičů uvedlo, že se opije jednou nebo vícekrát týdně. V případě zkušeností s jinými návykovými látkami neboli nelegálními drogami, uvedlo 84 % řidičů, že žádnou drogu nikdy neužili, nebo je to více než rok co ji zkusili. 7 % řidičů nějakou drogu užije jednou za rok, 6 % jednou za dva měsíce, 2 % jednou za dva týdny a 1 % jednou týdně. Dotazníkovým šetřením tedy bylo zjištěno, že 88 % aktivních řidičů má kladný vztah k alkoholu a 16 % k jiným návykovým látkám.

V bakalářské práci jsem se nezabýval problematikou bodového hodnocení dle přílohy ZOSP, neboť body nejsou považovány za trest. Bodový systém je především určen pro alternativní postih řidičů, kteří se notoricky dopouštějí relativně nebezpečných přestupků v dopravě, které jsou však zpravidla méně nebezpečné než je řízení vozidla pod vlivem.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo popsat problematiku užívání návykových látek v souvislosti s řízením motorového vozidla, jako sociálně patologického jevu vyskytujícího se ve společnosti, včetně trestněprávních sankcí za takové jednání a dále zjištění názorů řidičů na sankcionování protiprávního jednání spočívající v řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky a odmítnutí vyšetření, zda při řízení vozidla nebyl řidič ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou.

První cíl byl naplněn v teoretické části bakalářské práce, která problematiku řízení vozidla pod vlivem návykových látek vysvětluje popsáním aktuální drogové scény v České republice, přičemž jsou vyjmenovány drogy, které se nejčastěji vyskytují na černém trhu a jsou popsány jejich účinky na řidiče, a to včetně alkoholu. Současně byla popsána obecná teorie sociálně patologických jevů, včetně kriminality a delikventního jednání. Dále byla v teoretické části popsána problematika řízení vozidla pod vlivem návykové látky jako protiprávního jednání, kde byly uvedeny možné právní kvalifikace takového jednání, včetně hrozících trestněprávních sankcí za takové jednání. Pro dokreslení celé problematiky byla v teoretické části bakalářské práce popsána i činnost policisty na místě silniční kontroly, při podezření na řidiče pod vlivem návykových látek, kde byly popsány situace, které mohou reálně nastat v případě zákonné výzvy policisty k podrobení se vyšetření ke zjištění návykové látky v těle řidiče.

Další cíl byl naplněn v praktické části bakalářské práce, který byl realizován ve formě kvantitativního výzkumu, a to metodou dotazníkového šetření. Na dotazníkovém šetření se podílelo 135 respondentů, což byl dostatečný počet pro naplnění požadovaného cíle. Výběrový soubor tvořily osoby starší 18 let, žijící na území České republiky, ženského i mužského pohlaví, vlastníci jakékoliv řidičské oprávnění pro řízení motorového vozidla, kteří za jeden rok s vozidlem najedou nad 5.000 km. Tento počet najetých kilometrů jsem považoval jako spodní hranici nájezdu u aktivních řidičů.

Skutečnost, zda je veřejnost spokojena či nespokojena s výší trestů byla zřejmá již před sepsáním projektu bakalářské práce. Podstatou empirického šetření proto bylo zjistit stupeň nespokojenosti s výšemi hrozících sankcí za protiprávní jednání spočívající v řízení vozidla pod vlivem návykové látky a odmítnutí vyšetření ke zjištění hladiny návykové látky a na základě těchto poznatků zhodnotit efektivitu trestní politiky v případech řízení vozidla pod vlivem návykových látek.

Provedeným dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že 77 % dotazovaných řidičů považuje hrozící sankce za přešupek spočívající v řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek za nedostatečný, 71 % považuje ukládané tresty za trestný čin spočívající v řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek za nedostatečné a 71 % považuje hrozící sankce za přešupek spočívající v odmítnutí vyšetření ke zjištění hladiny návykové látky za nedostatečné.

Výsledek dotazníkového šetření s nespokojeností s výší hrozících sankcí nebyl překvapením, za důležité však považuji zjištěný procentuální počet nespokojených řidičů. Jako policista z povolání se problematikou řízení vozidla pod vlivem potýkám pravidelně, přičemž, jak jsem již rozvedl v úvodu, toto protiprávní jednání nekopíruje aktuální trend dlouhodobého snižování počtu registrovaných trestných činů a stále se drží ve vysokém počtu. Všichni se pak především z médií dozvídáme, jak několikrát trestaný řidič – recidivista, opětovně řídil vozidlo pod vlivem návykových látek, přičemž způsobil dopravní nehodu, při které zemřeli nevinní lidé. Nabízí se zde hned několik otázek. Například, zda by předchozí přísnější trest zamezil recidivě a nemusel tak nikdo zbytečně zemřít? Zohledňují orgány odpovědné za výměru trestu následky, ke kterým mohlo dojít? Řízením vozidla pod vlivem návykové látky je totiž ohrožen nejvyšší zájem chráněný zákonem – život a zdraví.

Finanční stránka trestu zde rovněž hraje svoji roli. Novelou zákona o přestupcích byly v roce 2007 stanoveny nové přestupkové sankce za řízení vozidla pod vlivem návykových látek a stejně tak za přešupek odmítnutí podrobení se vyšetření ke zjištění hladiny návykové látky. Tyto přestupky se v téměř nezměněné formě zachovali do současnosti, pouze se přesunuli do zákona o silničním provozu. Průměrná mzda, od které by se měly sankce odvíjet, se však za tu dobu téměř zdvojnásobila. S výší sankce v řízení o přestupku pak úzce souvisí i výměra peněžitého trestu v trestním řízení, neboť mezi přestupkem a trestným činem je zde relativně tenká hranice a zároveň zde musí být zachována zásada přiměřenosti sankcí.

Pokud by tedy byla zachována současná praxe, tedy ukládání peněžitých trestů jako trestu hlavního, navrhnul bych zvýšení peněžitých sankcí, a to na dvojnásobnou hodnotu.

Tato bakalářská práce je určena především pro širokou veřejnost, aby si čtenáři rovněž vytvořili představu o efektivitě trestní politiky v případech řízení vozidla pod vlivem návykové látky.

Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

CSÉMY, Ladislav et al. *Užívání tabáku a alkoholu v České republice 2019*. Praha: Státní zdravotní ústav, 2020. ISBN 978-80-7071-394-5.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. rozšířené české vydání. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-652-1.

CHMELÍK, Jan. *Dopravní nehody*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-211-0.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-630-x.

KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, Kamil. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN 80-247-1411-6.

KANT, Immanuel. *Základy metafyziky mravů*. 2. vydání. Praha: Svoboda, 1990. ISBN 80-205-0152-5.

KOČÍ, Roman a KUČEROVÁ, Helena. *Silniční právo*. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-10-3.

KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1.

KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4.

NOVOTNÝ, Oto. *Kriminologie*. 2. přepracované vydání. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-026-2.

ONDREJKOVIČ, Peter et al. *Sociálna patológia*. Bratislava: Veda, 2001. ISBN 80-224-0685-6.

ŠTASTNÝ, Jan. *Řízení vozidla pod vlivem návykové látky jako sociálně patologický jev*. Hradec Králové, 2020. Seminární práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, katedra sociální patologie a sociologie. Vedoucí práce Mgr. Martin Knytl

VALÍČEK, Pavel. *Léčivé rostliny a omamné drogy*. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2003. ISBN 80-7157-725-1.

ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-05-5.

Legislativní dokumenty

ČESKO. *Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)*. *Zákony pro lidi.cz* [online]. Copyright © AION CS 2010-2020 [cit. 21. 4. 2021]. Dostupné: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>.

ČESKO. *Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů*. *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2020 [cit. 8. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-167>.

ČESKO. *Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů*. *Zákony pro lidi.cz* [online]. Copyright © AION CS 2010-2020 [cit. 21. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>.

ČESKO. *Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*. *Zákony pro lidi.cz* [online]. Copyright © AION CS 2010-2020 [cit. 21. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>.

ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník*. *Zákony pro lidi.cz* [online]. Copyright © AION CS 2010-2020 [cit. 21. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

ČESKO. *Narizení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za*

ovlivněného takovou návykovou látkou. *Zákony pro lidi.cz* [online]. Copyright © AION CS 2010-2020 [cit. 21. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-41>.

ČESKO. *Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákony pro lidi.cz* [online]. Copyright © AION CS 2010-2020 [cit. 21. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>.

ČESKO. *Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Zákony pro lidi.cz* [online]. Copyright © AION CS 2010-2020 [cit. 21. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-251>.

ČESKO. *Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Zákony pro lidi.cz* [online]. Copyright © AION CS 2010-2020 [cit. 21. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-65>.

ČESKÝ METROLOGICKÝ INSTITUT, Pracovní postup č. 114-MP-C008-08, Metodika měření alkoholu v dechu pro analyzátoary alkoholu v dechu ze dne 15.12.2008.

EVROPSKÁ UNIE. *Evropská zpráva o drogách: Trendy a vývoj*. Lisabon: Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA), 2019. ISSN 2314-9053.

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Pokyny obecné povahy - trestní. Nejvyšší státní zastupitelství.cz* [online]. Copyright © 2003 [cit. 21.04.2021]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/rozhodovaci-a-metodicka-innost-nsz/pokyny-obecne-povahy-trestni>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21.2.2013 sp. zn. 9 As 135/2012.

SLOVENSKO. *Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon. Zákony pre ludi.sk* [online]. Copyright © AION CS 2010-2020 [cit. 30.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2020, sp. zn. Tpjn 300/2020.

Další internetové zdroje

DRÄGER. *Dräger Alkoholový tester Dräger Alcotest 7510. Draeger.com* [online]. Copyright © 2020 Dräger [cit. 24.04.2021]. Dostupné z: https://www.draeger.com/cs_cz/Applications/Products/Alcohol-and-Drug-Testing/Evidential-Breath-Tester/Alcotest-7510.

DROGY.CZ. *Drogy – Pervitin* [online]. Copyright © 2020 [cit. 24.4.2021]. Dostupné z: <http://drogy.ful.cz/drogy/pervitin/>.

NOVINKY.CZ. *Opilá řidička nabourala v Praze služební auto, policista zemřel. Novinky.cz* [online]. Copyright © 2020 Borgis [cit. 29.04.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/opila-ridicka-nabourala-v-praze-sluzebni-auto-policista-zemrel-40329745>.

SECURETECH. *Saliva drug test DrugWipe. Securetech.net* [online]. Copyright © 2020 Securetec. [cit. 24.04.2021]. Dostupné z: <https://www.securetec.net/en/products/saliva-drug-test-drugwipe/>.

Seznam grafů

Graf 1 Pohlaví respondentů	40
Graf 2 Věk respondentů	40
Graf 3 Dosažené vzdělání respondentů	40
Graf 4 Počet najetých kilometrů	40
Graf 5 Názory na sankce za přešupek řízení pod vlivem	41
Graf 6 Názory na sankce za trestný čin řízení pod vlivem	42
Graf 7 Názory na sankce za přešupek odmítnutí vyšetření	43
Graf 8 Přešupek odmítnutí lékařského vyšetření	44
Graf 9 Řízení pod vlivem alkoholu či JNL	45
Graf 10 Postoj k řízení vozidla pod vlivem alkoholu či JNL	46
Graf 11 Vztah respondentů k alkoholu	48
Graf 12 Vztah respondentů k JNL	48

Seznam tabulek

Tabulka 1 vliv alkoholu na lidský organismus	18
Tabulka 2 stupně dodržování sociálních norem	23
Tabulka 3 Nařízení vlády č. 41/2014 Sb.	27
Tabulka 4 stanovisko trestní kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 300/2020	30
Tabulka 5 Rozdělení názorů respondentů podle různých kritérií	47

Seznam obrázků

Obrázek 3 přístroj Dräger 7510 s výměnným náustkem	35
Obrázek 4 jednorázový tester DrugWipe 5S s obalem	36

Seznam příloh

Příloha č. 1: dotazník	61
Příloha č. 2: Výzva NOS Policie ČR k legislativním změnám	65

Příloha č. 1

Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Jan Šťastný a jako student 3. ročníku bakalářského studijního oboru Sociální patologie a prevence na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec králové se na vás obracím s žádostí o vyplnění dotazníku do méj závěrečné práce. Účelem dotazníku je zmapovat názory na efektivitu trestání protiprávního jednání spočívající v řízení vozidla pod vlivem návykové látky jak od široké veřejnosti. Dotazník je zcela anonymní.

Za případnou spolupráci děkuji předem.

I. část dotazníku, dotazy k osobě řidiče.

1. Pohlaví

- Muž
- Žena

2. Věk

- 18–27
- 28–37
- 38–47
- 48–57
- 58 a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Středoškolské - výuční list
- Středoškolské - maturita
- Vysokoškolské

4. Jste držitel(kou) nějaké skupiny řidičského oprávnění pro řízení motorových vozidel?

- Ano
- Ne

5. Kolik km s vozidlem průměrně ujedete za jeden kalendářní rok?

- méně než 1.000 km
- 1.000–5.000 km
- 5.000–15.000 km
- více než 15.000 km

6. Jak často pijete alkoholické nápoje?

- Jsem abstinent.
- Piji příležitostně.
- Piji několikrát týdně ale neopíjím se (např. sklenička vína).
- Piji pravidelně, jednou za týden se opiji.
- Opiji se několikrát týdně.

7. Jaké jsou Vaše zkušenosti s jinými návykovými látkami (lehké i tvrdé drogy)?

- Drogy jsem nikdy nezkusil nebo je to několik let co jsem něco užil.
- Drogy pravidelně neužívám, ale přibližně jednou za rok si při příležitosti dám.
- Nějakou návykovou látku si dám asi jednou za dva měsíce.
- Jsem pravidelný uživatel, nějaký druh návykové látky užiji přibližně jednou za dva týdny.
- Jsem pravidelný uživatel, nějaký druh návykové látky užiji i několikrát týdně.

8. Jak často řídíte motorové vozidlo bezprostředně po užití třeba jen malého množství alkoholu či jiné návykové látky? (za poslední rok)

- Téměř každý den.
- Několikrát týdně.

- Přibližně jednou za týden.
- Přibližně jednou za měsíc.
- Přibližně jednou za rok.
- Nikdy.

9. Jaký je Váš postoj k řízení vozidla pod vlivem návykové látky?

- Řízení vozidla pod vlivem návykové látky odsuzuji, měla by zůstat nulová tolerance.
- Řízení vozidla pod vlivem návykové látky nepovažuji za problém, ze strany zákona by měla být aspoň nějaká malá, pevně daná a všem srozumitelná tolerance (např. 1 pivo, 1 cigareta marihuany apod.).
- Řízení vozidla pod vlivem návykové látky mi nevadí, každý máme jinou toleranci a podle toho by se mělo individuálně posuzovat, kdy se jedná o protiprávní jednání. (například podle pohlaví a tělesné konstituce)
- Řízení vozidla pod vlivem návykové látky mi absolutně nevadí.

10. Za přestupek spočívající v řízení vozidla pod vlivem návykové látky či alkoholu je možno uložit pokutu 2.500–20.000,- Kč a zákaz činnosti na dobu od 6 měsíců do 1 roku.

- Sankce je absurdně nízká.
- Sankce by měla být vyšší.
- Sankce je adekvátní protiprávnímu jednání.
- Sankce by měla být nižší.
- Sankce je příliš vysoká.

11. Za trestný čin spočívající v řízení vozidla pod vlivem návykové látky či alkoholu může být řidič potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem (2.000–36.500.000,- Kč) nebo zákazem činnosti (1 rok–10 let). V praxi je za standartních podmínek a bez přitěžujících okolností tento skutek trestaný částkou 20.000–40.000,- Kč a 1–4 roky zákaz řízení motorových vozidel. V některých případech je od peněžitého trestu upuštěno a místo něho je uložen podmíněný trest odnětí svobody.

- Sankce je absurdně nízká.
- Sankce by měla být vyšší.

- Sankce je adekvátní protiprávnímu jednání.
- Sankce by měla být nižší.
- Sankce je příliš vysoká.
- Jiný názor:

12. Za přešupek spočívající v odmítnutí podrobení se vyšetření, zda při řízení vozidla nebyl řidič ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou, je možno uložit pokutu 25.000–50.000,- Kč a zákaz činnosti na dobu od 1 roku do 2 let.

- Sankce je absurdně nízká.
- Sankce by měla být vyšší.
- Sankce je adekvátní protiprávnímu jednání.
- Sankce by měla být nižší.
- Sankce je příliš vysoká.
- Jiný názor:

13. Věděli jste, že je vůbec možné odmítnutí dechové zkoušky či lékařského vyšetření a že se jedná pouze o přešupek?

- Ano.
- Ne.

14. Jaký je Váš názor na přešupek odmítnutí dechové zkoušky či lékařského vyšetření a projednání věci ve správním řízení? (a vyhnout se trestnímu řízení)

- Souhlasím.
- Nesouhlasím.
- Jiný názor:

15. Odmítli byste dechovou zkoušku či lékařské vyšetření v případě jízdy pod vlivem?

- Ano.
- Ne.
- Jiný názor:

Příloha č. 2

Výzva k legislativním změnám při řízení pod vlivem návykových látek

www.nospcr.cz/vyzva-zmena

My, níže podepsaní občané, se tímto obracíme na představitele zákonodárné moci České republiky ve věci stoupající agresivity a bezohlednosti řidičů na českých silnicích zejména pak těch, kteří řídí pod vlivem alkoholu či omamných nebo psychotropních látek, neboť mají nemalý podíl na nehodovosti v České republice.

Tito řidiči mají na svědomí nejen značné materiální škody, zranění ostatních účastníků silničního provozu, ale především mnoho zmařených lidských životů a rodinných tragédií. Se znepokojením pak sledujeme, že takovéto události jsou běžně posuzovány jako nedbalostní trestné činy, přestože jejich pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn, a tedy je lze z hlediska zavinění posoudit jako úmysl. Řidičům, kteří se takového jednání dopouštějí, jsou pak udělovány nepřiměřeně nízké tresty, a to i v případě zákazu řízení, kdy může být navíc zkrácen zbytek trestu až o polovinu. Dále nesouhlasíme s tím, aby řidičům, kteří mají úředně udělen zákaz řízení a opakovaně jej porušují, byl tento jejich zákaz pouze prodlužován.

Vážené poslankyně a poslanci, vážené senátorky a senátoři, proto se tímto obracíme na vás s žádostí o zpřísnění trestů pro tyto bezohledné řidiče, kteří usedají za volant pod vlivem návykových látek, a to jak minimální délky zákazu řízení motorových vozidel, výše peněžitých trestů, tak i délky trestů odnětí svobody. Také navrhuje, aby osobám, které opakovaně řídí vozidlo pod vlivem návykových látek, i přes udělený zákaz řízení, byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, spojený s léčbou závislosti na návykových látkách. Dále pak, aby byla přijata legislativní opatření, která by u takovýchto jednání, stereotypně hodnocených jako nedbalost, lépe umožnila jejich posouzení jako úmyslného trestného činu, pokud takovýmto jednáním naplní jeho definici podle trestního zákoníku.

Věříme, že navrhovaná opatření budou na mnohé z těchto řidičů působit nejen preventivně, kdy vidina vysokého trestu je od těchto protiprávních jednání odradí, ale i dokáží lépe ochránit životy a zdraví ostatních účastníků silničního provozu. Proto děkujeme, že se touto problematikou budete zabývat a svojí nezastupitelnou legislativní pravomocí zlepšíte podmínky pro naplnění tohoto cíle.

	Jméno a příjmení	Název a místo útvaru / pracoviště	Podpis
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Strana 1/2

Vyplněné zaslat na adresu Nezávislý odborový svaz Policie ČR, Bartolomějská 7, Praha 1, PSČ 110 00, prostřednictvím základní organizace NOS PČR, kurýrní služby nebo provozovatele poštovních služeb.

Výzva k legislativním změnám při řízení pod vlivem návykových látek

www.nospcr.cz/vyzva-zmena

My, níže podepsaní, se tímto obracíme na představitele zákonodárné moci České republiky ve věci stoupající agresivity a bezohlednosti řidičů na českých silnicích zejména pak těch, kteří řídí pod vlivem alkoholu či omamných nebo psychotropních látek, neboť mají nemalý podíl na nehodovosti v České republice.

... kompletní text této výzvy je umístěn na straně 1 tohoto listu nebo po načtení uvedeného qr kódu.

	Jméno a příjmení	Název a místo útvaru / pracoviště	Podpis
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			

Strana 2/2

Vyplněné zaslat na adresu Nezávislý odborový svaz Policie ČR, Bartolomějská 7, Praha 1, PSČ 110 00, prostřednictvím základní organizace NOS PČR, kurýrní služby nebo provozovatele poštovních služeb.